

Eli Feiring

Lek og lær!

En evaluering av skolefritidsordningen i Oslo kommune

Eli Feiring

Lek og lær!

En evaluering av skolefritidsordningen i
Oslo kommune

© Forskningsstiftelsen Fafo 1996
ISSN 0804-5135

Innhold

Forord	5
1 Bakgrunn for evalueringen av skolefritidsordningen i Oslo kommune	6
1.1 Innledning	6
1.2 Skolefritidsordningen: et gode eller et onde?	7
1.3 Evaluering av skolefritidsordningen i Oslo kommune	7
1.4 Målsetningen med skolefritidsordningen	8
1.5 Problemstillinger i evalueringen	8
2 Metode og data	10
2.1 Om evaluering	10
2.2 Valg av metode og informanter	11
2.3 Har vi brukt en fruktbar metode?	13
2.5 Oppsummering	14
3 Strukturelle premisser for skolefritidsordningen	15
4 Hvordan er skolefritidsordningen i Oslo organisert og finansiert?	17
4.1 Organisering	17
4.2 Finansiering	18
4.3 Oppsummering	21
5 Er skolefritidsordningen åpen for alle?	23
5.1 Tilgjengelighet: et spørsmål om foreldrebetaling, dekningsgrad og åpningstider	23
5.2 Foreldrebetaling	23
5.3 Dekningsgrad	25
5.4 Åpningstider	28
5.5 Oppsummering	28
6 Hva slags tilbud gir skolefritidsordningen?	30
6.1 Om lokaliteter, ansatte og aktiviteter	30
6.2 Lokaliteter	30
6.3 Ansatte	32
6.4 Innhold	35
6.5 Oppsummering	37
7 Foreldrenes vurdering av skolefritidstilbudet	39
7.1 Hvordan vurderer foreldre med barn i ordningen tilbudet?	39
7.2 Hvorfor velger noen foreldre å ikke benytte seg av tilbudet?	41
7.3 Oppsummering	42
8 Hvordan fungerer samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene?	43
8.1 Rektorene mer positive til samarbeidet enn ansatte i skolefritidsordningen	43
8.2 Bør skolefritidsordningen legges til skolen?	43
8.3 Oppsummering	43
9 Oppsummering av funn	45

10 utfordringer	49
10.1 Et godt skolefritidstilbud til byens barn?	49
10.2 Et likeverdig tilbud til byens barn?	51
Litteratur	53
Vedlegg 1 Resultater fra regresjonsanalyse	55
Vedlegg 2 Spørreskjema	56

Forord

Dette notatet oppsummerer funn fra evalueringen av skolefritidsordningen i Oslo kommune. Evalueringen er gjort på oppdrag fra Oslo kommune, Byrådsavdelingen for barn og utdanning.

Skolefritidsordningen er et fritidstilbud til barn i 1.–3. klasse samt 6-åringer som har behov for opphold ved skolen utover undervisningstid. Skolefritidsordningen er ikke hjemlet i lov, og det er opp til den enkelte kommune å utvikle en egen tiltaksmodell for ordningen. I Oslo kommune er bydelene gitt ansvar for å utforme skolefritidsordninger ut fra bydelens forutsetninger og behov.

Referansegruppen for evalueringsprosjektet har bestått av Lasse Østmark, kultursjef i Østensjø bydel, Marc. P.E. Sacchetti, konsulent i Uranienborg Majorstuen bydel, Ellen M. Maanum, koordinator ved Bestum skolefritidsordning, Mette Heiberg, prosjektleder ved Skolesjefens kontor, Roald Nadheim, rektor ved Manglerud skole, Geir Øines, representant for Kommuneforbundet og Sissel Dahl, rådgiver i Byrådsavdelingen for barn og utdanning. Referansegruppen skal ha takk for et nyttig og lærerikt samarbeid.

OPINION AS og Markeds- og Mediainstituttet a.s. har vært behjelpelig med datainnsamling og -bearbeiding ved to av undersøkelsene. Takk til Idar Eidseth, OPINION, og Mona Slatleim, MMI.

I Fafo har Lars Gudmundson hjulpet til med punching av data, og publikasjonsavdelingen ved Bente Bakken og Agneta Kolstad har som vanlig gjort en utmerket innsats. Takk til alle.

Lars Henrik Johansen har vært uvurderlig som medhjelper ved bearbeiding og tolkning av data. Takk for inspirasjon og nødvendig støtte! Thore K. Karlsen har vært prosjektleder og Kåre Hagen prosjektkoordinator. Begge skal ha takk for råd og veiledning.

Oslo, 20.6.1996

Eli Feiring

1 Bakgrunn for evalueringen av skolefritidsordningen i Oslo kommune

1.1 Innledning

Fra 1991 er betegnelsen *skolefritidsordninger* tatt i bruk som samlebegrep for tilsynsordninger for småskolebarn. I løpet av de siste årene er det etablert skolefritidsordninger i 85 prosent av landets kommuner. Ordningene skal gi barna et organisert fritidstilbud i tilknytning til skoledagen.

Tidligere var fritidstilbudet til småskolebarn lagt til fritidshjemmene. Dette tilbudet var regulert av forskrifter som satte minimumsstandarder for blant annet areal og personaltetthet per barn. Tilbudet var kostbart og rettet mot et lite antall barn. Forskriftene ble opphevet i 1991, og Stortinget bevilget driftstilskudd til etablering av et fritidstilbud til småskolebarn som fikk betegnelsen skolefritidsordningen. Ordningen er ikke regulert ved lov, og det er opp til den enkelte kommune å utvikle en egen tiltaksmodell med utgangspunkt i lokale behov og forutsetninger.

Bystyret i Oslo vedtok i november 1991 å avvikle fritidshjemmene fra 31.7.1992. Ansvar for fritidstilbudet til småskolebarna ble overført fra skolesjefen, som var administrativt ansvarlig for fritidshjemmene, til den enkelte bydel. Bydelsutvalgene ble gitt ansvar for å etablere skolefritidsordninger fra 1.8.1992.

Bystyret vedtok samtidig at det skulle foretas en evaluering av ordningen (byrådssak nr. 153/92 «Skolefritidsordninger og tilbud til 6-åringene»). Evalueringsoppdraget ble gitt Fafo i 1995, med en tidsramme på seks måneder.

Målsetningen med evalueringen er å gi et grunnlag for tiltak som kan bedre skolefritidstilbudet i kommunen. Evalueringen skal beskrive variasjoner mellom ordninger og mellom bydeler, og den skal gi informasjon om hvordan foreldre, ansatte i ordningene og rektorene ved skolene vurderer ordningen.

Dette notatet er en oppsummering av evalueringen av skolefritidstilbudet til 1.–3.-klassinger samt 6-åringene som har et tilbud i skolefritidsordningen. Notatet bygger på informasjon fra spørreskjemaundersøkelser blant foreldre med barn i ordningen, foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som har valgt ikke å bruke ordningen, daglige ledere av ordningene, bydelsansvarlige for ordningene og rektorer ved skolene. Våre funn bygger på data fra til sammen 566 informanter.

Fritidstilbudet til småskolebarna i bydel 4 Sagene Torshov, bydel 5 Grünerløkka Sofienberg og bydel 6 Gamle Oslo omfattes ikke av denne evalueringen. Dette skyldes at det i disse bydelene pågår et prøveprosjekt med gratis heldagsskole, blant annet med sikte på å øke andelen fremmedspråklige barn i skolefritidsordningen. Dette prosjektet er gjenstand for en egen evaluering.

Notatet er tredelt. I kapittel 1 og 2 beskrives utgangspunktet for evalueringen samt problemstillinger, metode og data. Kapittel 3–8 omhandler skolefritidsordningens organisering, finansiering, tilgjengelighet og innhold. Videre diskuteres foreldrenes vurdering av ordningen og det pekes på grunner til at noen foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppe ikke benytter tilbudet. Disse kapitlene omhandler i tillegg erfaringer fra samarbeid mellom skolefritidsordningen og skolene. I kapittel 9 og 10 gis det en oppsummering og en konklusjon.

1.2 Skolefritidsordningen: et gode eller et onde?

«En god skolefritidsordning må ta utgangspunkt i småskolebarnas særegne behov. Omsorg, leik, kulturaktiviteter og sosial læring – der barna får ta ansvar for hverandre og for felles oppgaver, bør danne kjernen i innholdet i skolefritidsordningene. [. . .] Skolefritidstilbudet tilrettelegges som et tverretatlig samarbeid der den enkelte skolefritidsordning organiseres som et lokalt forankret samarbeid om ressursbruk og virksomheter for barn på dagtid» (Rundskriv F-16–94, KUF 1994).

Det er delte meninger, både blant lek og lærd, om skolefritidsordningen er et skritt i riktig retning i arbeidet med å skape et godt oppvekstmiljø for barna. Enkelte har hevdet at ordningen er nok et eksempel på hvordan barnas hverdag overorganiseres, med stressede og oppjagede barn som resultat (*Dagbladet* 2. desember 1995). Samtidig blir det pekt på at det blir mindre og mindre rom for den «frie» leken – uten nærvær av voksne. Arenaen for barnas «utprøving og selvforvaltning, der det er tid og mulighet for å utvikle lek og egen kultur», er i ferd med å forvitte, er det påstått (Hauglund i Hauglund, red., udatert). Andre er bekymret for at ordningen medvirker til overføring av ansvar fra foreldre og nærmiljø til kommunale tiltak, med påfølgende ansvarsfraskrivelse fra foreldrenes side.

På den positive siden blir det fremholdt at skolefritidsordningen er et trygt og godt alternativ til at barna går uten tilsyn til mor og far kommer hjem fra jobb. Endringer i menns arbeidstid og kvinners økte yrkesaktivitet har resultert i et økt behov for offentlig barnetilsyn, både for barn i førskolealder og for barn i småskolealder (Karlsen 1991). Ordningen kan samtidig ses som en styrking av et felles tilbud til alle barn, og som en del av 6-årsreformen. Fra statlig hold er det påpekt at tilsynsordninger for barna er en forutsetning for skolestart for 6-åringene (St.meld. nr. 40 1992–93, Grimsrud 1994). Enkelte har også satt spørsmålsteget ved om det er andre enn institusjonene som kan gjenskape og videreutvikle tryggere rammer for lek og barns egen kultur (Hauglund i Hauglund, red., op.cit.).

Diskusjonen om hvorvidt etablering av skolefritidsordninger er et uttrykk for en stadig mer «institusjonalisert» barndom, er en del av en mer generell debatt om barns oppvekstvilkår i vårt samfunn. I det påfølgende skal vi la denne debatten ligge. Vi skal i stedet rette søkelyset mot praktiseringen av ordningen slik den er etablert i Oslo kommune.

1.3 Evaluering av skolefritidsordningen i Oslo kommune

Nær 7800 barn bruker skolefritidsordningen i Oslo kommune (Årsstatistikk for bydelene 1995). Ordningen er vokst frem innenfor den desentraliserte bydelsstrukturen og er organisert og administrert på bydelsnivå. Det er i liten grad felles retningslinjer for driften, og det foreligger lite systematisk og overordnet kunnskap om hvordan ordningen som sådan fungerer.

Det er til sammen 105 skolefritidsordninger i de 25 bydelene. Evalueringen omfatter 94 ordninger i 22 bydeler.¹ 92 prosent av ordningene har vært i drift i tre år eller mer.

Som vi kommer tilbake til i avsnitt 2.2, skal evalueringen skaffe til veie breddekunnskap heller enn dybdekunnskap. Det er lagt vekt på å få informasjon om en forholdsvis vid tematikk av et bredt utvalg av informanter. Notatet presenterer skolefritids-

¹ Bydelene 1–3 og 7–25.

ordningen i Oslo kommune fra et «fugleperspektiv» heller enn å gå detaljert inn i et utvalg av enkelte ordninger. Formålet er å få en oversikt over variasjonsbredden i ordningen heller enn å diskutere idealtypiske funn. Sentrale spørsmål er: *Hvordan er ordningen organisert og finansiert? Er ordningen åpen for alle? Hva slags skolefritidstilbud får barna? Hvordan vurderer foreldrene tilbudet? Hvordan mener de daglige lederne i skolefritidsordningene at tilbudet kan forbedres? Hva mener bydelsansvarlige for ordningen om organiseringen av tilbudet? Hvilke oppfatninger har rektorene om ordningen?*

For å få svar på slike spørsmål, er det foretatt spørreskjemaundersøkelser (jf avsnitt 2.3) blant foreldre, ansatte i skolefritidsordningen og rektorer ved skolene. Vi har ikke hatt de nødvendige tids- og ressursrammene til å kunne foreta personlige intervjuer av informanter eller til deltakende observasjon i et utvalg ordninger. Evalueringen bygger med andre ord på informasjon fremskaffet med en kvantitativ heller enn en kvalitativ metode.

I forbindelse med Reform 97 vurderes det i Oslo om skolefritidsordningen skal overføres fra bydelene til skolesjefen/skolene. Denne problemstillingen blir ikke vurdert i notatet.

1.4 Målsetningen med skolefritidsordningen

På slutten av 80-tallet hadde om lag 80 prosent av mødre med barn i småskolealder arbeid utenfor hjemmet. Samtidig arbeidet småbarnsfedre stadig mer overtid. Fritidshjemmene har på langt nær vært nok til å dekke et stadig økende tilsynsbehov blant småskolebarna (Karlsen op.cit.). Skolefritidsordningen ble utviklet som et ledd i en større reform som tar sikte på tidligere skolestart og et utvidet skoletilbud som er mer i samsvar med foreldrenes arbeidstid enn tidligere fritidsordninger.

I St.meld. nr. 40 1992–93 heter det at skolefritidsordningen skal være et kultur- og fritidstilbud tilpasset aldersgruppen 6–9 år, som skal gi barna et «trygt og godt sted å være mens foreldre er på arbeid». Ordningen skal «gi plass for barns frie lek og virksomhet og knytte forbindelser mot nærmiljøets mulighet for rike opplevelser og kulturtiltak». Det slås fast at omsorg og gode vilkår for lek, sosial læring og deltakelse i kulturaktiviteter bør være et hovedmål for ordningen.

Oslo kommune har som mål at alle elever i 1.–3. klasse som ønsker det, skal få plass i skolefritidsordningen (Byrådsforslag til budsjett 1996). Etter innføringen av Reform 97 vil målgruppen for skolefritidsordningen være 6–9 år. Kapasitetsutbyggingen skal fortsette slik at en i 1997 skal ha kapasitet til å sikre plass til fire årskull. En ønsker videre å øke andelen minoritetsspråklige barn i ordningen.

Dette notatet er et ledd i kommunens arbeid for å

sikre et likeverdig tilbud til byens barn, innenfor rammen av en desentralisert ansvarsmodell,

sikre foreldretilfredshet,

sikre et smidig samarbeid mellom skolefritidsordningene og skolene, for på denne måten å gi et bedre tilbud.

1.5 Problemstillinger i evalueringen

Med utgangspunkt i det foregående, spesifiseres seks problemstillinger som skal diskuteres og besvares i dette notatet:

Hva slags tilbud gis i skolefritidsordningen?

Hvordan er ordningene organisert og finansiert? Hva koster tilbudet? Hva slags aktivitetstilbud er vanlige? Hvordan legges tilbudet til rette for barn med spesielle behov? Får barna mat i ordningen? Hvor mange ansatte er det per barn? Hva slags kvalifikasjoner har de ansatte? Hvordan er lokalitetene og utearealene? Når er ordningene åpne?

Er det stor variasjon i tilbudet?

Varierer tilbudet fra bydel til bydel? Er det noen sammenheng mellom pris og kvalitet? Er det forskjell på private og kommunale ordninger?

Hvem er ansatt i ordningene, og hva mener de om sin arbeidsplass?

Hvem er ansatt i skolefritidsordningene? Trives de? Hva er kilder til trivsel? Hva er kilder til mistrivsel?

Hvordan vurderer foreldre som har barn i ordningen skolefritidstilbudet?

Hva er foreldre med barn i ordningen fornøyd med? Hva er de misfornøyd med? På hvilken måte varierer foreldretilfredsheten?

Hvem er det som ikke går i skolefritidsordningen – og hvorfor ikke?

Velger foreldre å ikke benytte seg av tilbudet fordi de har andre tilsynsmuligheter? Er tilbudet for dyrt? Er ikke innholdet slik foreldrene skulle ønske? Vil ikke barnet? Har barn andre gjøremål etter skoletid, som for eksempel Koranskole?

Hvordan fungerer samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene?

Hva er lett å samarbeide om og hva oppleves som vanskelig? Er det kanskje slik at ordningene bør legges til skolene? Hva synes rektorene ved skolene og de ansatte i skolefritidsordningen (på bydelsnivå og på ordningsnivå) om et slikt forslag?

Disse problemstillingene belyses ved en kvantitativ metodisk tilnærming. Det er utarbeidet fem ulike spørreskjema og innehentet svar fra 566 informanter. I neste avsnitt begrunnes valg av metode og utvalg.

2 Metode og data

Evalueringen skal gi et grunnlag for beslutninger om tiltak som kan bedre skolefritids-tilbudet. I det følgende kommenteres evaluering som virkemiddel. Deretter diskuteres metode og data i evalueringen.

2.1 Om evaluering

En evaluering er et virkemiddel i planleggings- og oppfølgingsarbeid. Evalueringen kan være nyttig for

- å overføre kunnskap om prosesser og resultater til liknende tiltak i egen eller liknende virksomhet,
- å treffe en beslutning om tiltaket skal videreføres eller ikke,
- å foreta en vurdering av om det er behov for endringer og justeringer i tiltakets drift.

De siste ti årene er mål- og resultatstyring vokst frem som styringsidé i offentlig forvaltning. Mens det tidligere ble lagt vekt på regelstyring og detaljerte direktiver, er det mer og mer vanlig i stat og kommune å styre underliggende institusjoner gjennom fastsettelse av mål og krav til resultater, jamfør Innst.S. nr. 135 1984–85. Evalueringer blir hyppig brukt som et virkemiddel for å skaffe informasjon både om prosessen som leder frem til valg og iverksettelse av virkemidler, og om hvorvidt resultatmålene som er satt faktisk nås. Slik informasjon kan benyttes både som del av et beslutningsgrunnlag og som innspill i en læringsprosess.

Prosessevaluering og resultatevaluering

Det kan være fruktbart å skille mellom prosessevaluering og resultatevaluering. Prosessevaluering er nyttig både hvis en ønsker overføring av erfaringskunnskap og/eller hvis en ønsker å forklare årsaker til at resultatene ble som de ble. Stikkord for analysen kan være å vurdere fordeling av oppgaver og ansvar i prosessen, deltakelse og oppslutning om målsetninger og valg av virkemidler, motivasjonsarbeid og informasjonsflyt. Analysen foretas med utgangspunkt i aktørenes subjektive opplevelser, og metoden krever en kvalitativ tilnærming.

Resultatevaluering skal gi informasjon om hvorvidt resultatmålene i tiltaket er oppnådd eller ikke. Resultatmål kan være av ulike typer. Stikkord for evalueringen kan være å spørre om produksjonsmål, tidsplaner og budsjetttrammer er holdt, om kvalitetsmål, servicegrad og kortsiktige effekter er oppnådd. Resultatevalueringer kan i større grad enn prosessevalueringer bygge på kvantitative data.

Fordeler og ulemper ved å bruke eksterne evaluatore

For at endringsprosesser som følger av evalueringen skal få legitimitet, må evalueringen ha troverdighet. I alle ledd av evalueringen vil aktørenes interesser kunne endre evalueringens fokus, metode og analyser. En ekstern evaluator vil lettere kunne oppfattes som en nøytral aktør enn en intern evaluator (Falkum 1995). Vedkommende ser tiltaket med «nye øyne» og vil kanskje kunne peke på forhold som er skjult for en intern evaluator. På den annen side vil en ekstern evaluator ikke ha kunnskap om interessekonflikter, maktkonstellasjoner og så videre og kan derfor komme til å overse informasjon som ikke er tilgjengelig for andre enn dem som kjenner tiltaket gjennom deltakelse.

2.2 Valg av metode og informanter

Valg av metodisk tilnærming er et spørsmål om hvilken tilnærming som er best egnet til å belyse de aktuelle problemstillingene. I en artikkel kalt «Plan for evaluering av skolefritidsordninger» skilles det mellom normative og analytisk orienterte studier. En normativ analyse av skolefritidsordningen vil for eksempel reise spørsmål som:

- Hva slags oppvekstmiljø trenger barna i det moderne samfunnet og hvor får de dette?
- Hvordan går en frem for å gi barna det de har behov for?
- Hvordan tilpasse skolefritidsordningen til barna?

En analytisk analyse vil heller ha som mål å svare på spørsmål som

- Hvilket innhold har skolefritidsordningene og hva er bakgrunnen for at barna får nettopp disse tilbudene?
- Hvilke virkninger har dette innholdet for ulike barn?
- Hvilke konsekvenser har skolefritidsordningene for hverdagslivet til barna og foreldrene?

Forfatterne tar selv utgangspunkt i en analytisk tilnærming og benytter seg av en kvalitativ metode ved å foreta feltstudier av et relativt lite antall institusjoner (Haug m.fl. i Mjaavatn, red., 1991). Det samme gjør Bjørn Reidar Karlsen i en evaluering av to skolefritidsordninger i Bergen kommune (Karlsen op.cit.). Gro Marit Grimsrud har på den annen side brukt en kvantitativ tilnærming i sin undersøkelse av skolefritidsordningen på landsbasis (Grimsrud op.cit.).

Formålet med denne evalueringen er å fremskaffe breddekunnskap heller enn dybdekunnskap: den skal gi en bred oversikt over skolefritidsordningen slik den praktiseres i bydelene. Vi er opptatt av variasjonsområdet heller enn detaljert kunnskap om hvilke prosesser som fører frem mot utviklingen av ulike typer ordninger. Vi fokuserer på spørsmål knyttet til «hvem», «hva», «hvor», «hvor mange», «hvor mye» heller enn «hvor» og «hvorfor». Derfor har vi benyttet en kvantitativ tilnærming med fem spørreskjemaundersøkelser (disse kommer vi nærmere tilbake til nedenfor). En kvantitativ tilnærming brukes som regel der man er opptatt av å sammenlikne enheter for å finne forskjeller (eventuelt likheter). Metoden gir oss oversikt over frekvenser, fordelinger og korrelasjoner.

Spørsmålene som er stilt i spørreskjemaundersøkelsene er dels fremkommet gjennom litteraturstudier, dels gjennom diskusjoner i referansegruppen og med andre. Dels har vi brukt samme spørsmål som er benyttet i liknende evalueringer, nettopp for å gjøre det mulig å kunne sammenlikne våre funn med andres.

I tillegg til spørreskjemaundersøkelser og litteraturstudier har vi gjort bruk av statistisk materiale som Oslo-statistikken (Årsstatistikk for bydelene 1995), samt sakspapierer fra Byrådets behandling av saker knyttet til skolefritidsordningen.

Spørreskjemaundersøkelse nr 1: Blant daglige ledere av ordningene

Daglige ledere av samtlige ordninger i de bydelene som er omfattet av evalueringen, fikk tilsendt spørreskjema (se vedlegg) gjennom bydelsansvarlig for skolefritidsordningen. Skjema ble sendt til bydelene på grunnlag av en oversikt over ordninger som mottok statstilskudd for høsten 1995. Ordninger som ble opprettet i løpet av høsten 1995/våren 1996 og ordninger som ikke var på listen over dem som mottok statstilskudd, er ikke omfattet av undersøkelsen.

Til sammen sendte vi skjema til 96 ordninger og mottok 60 svar,² det vil si en svarprosent på 63. Vi har ikke mottatt svar fra noen ordninger i Bøler, Bjerke og Grefsen Kjelsås bydel innen svarfristen. Dette betyr at disse bydelene ikke er representert i bydelsoversiktene.

Spørreskjemaundersøkelse nr. 2: Blant bydelsansvarlige for ordningene

I hver bydel er ansvaret for skolefritidsordningene i bydelen tillagt en konsulent. Vi sendte spørreskjemaet (se vedlegg) til bydelsansvarlig for ordningen i de 22 bydelene som er omfattet av evalueringen. Etter en purrerunde hadde 19 besvart skjemaet, og dette gir en svarprosent på 86.

Spørreskjemaundersøkelse nr. 3 og 4: Blant foreldre med barn i ordningene og blant foreldre som ikke har barn i ordningene

Vi valgte å definere brukere og ikke-brukere som foreldre med og uten barn i ordningen. Å intervju barna ville kreve en metodisk tilnærming vi ikke har hatt ressurser til å gjøre. I utgangspunktet var det meningen å foreta telefonintervjuer både blant foreldre med barn i ordningen og blant foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som har valgt ikke å bruke ordningen. Vi antok at det var mulig å bruke klasselister og lister over barn i ordningene til denne undersøkelsen. Imidlertid inneholder slike lister konsesjonsbelagt informasjon og det er behov for særskilt tillatelse fra Datatilsynet både for å levere ut og for å motta slike lister. Vi valgte derfor heller å foreta en spørreskjemaundersøkelse blant disse informantene.

For å få svar både fra foreldre med barn i ordningen og fra foreldre med barn i aktuell aldersgruppe som ikke benytter ordningen, sendte vi spørreskjema til 1.–3. klasse ved fire skoler og til fire ordninger. Skolene og ordningene distribuerte skjemaene til foreldrene. Skolene og ordningene valgte vi ut med utgangspunkt i informasjon fra undersøkelsen blant de daglige lederne av ordningene. Spesielt var vi opptatt av variasjon i åpningstider, lokaliteter, ansattes bakgrunn og organisering av aktiviteter. Dessuten ønsket vi å finne om foreldre med fremmedspråklig bakgrunn ikke ønsker å benytte ordningen av andre grunner enn andre foreldre som ikke benytter seg av ordningen. Vi valgte derfor ut to skoler der relativt få av elevene gikk i ordningen. Den ene skolen hadde høy andel fremmedspråklige elever, og den andre skolen hadde lav andel fremmedspråklige elever.

Til sammen sendte vi spørreskjema til 856 informanter ved fire skoler og fire ordninger. Data fra foreldreundersøkelsen bygger på svar fra 322 foreldre med barn i ordningen, en svarprosent på 51, og 91 foreldre som ikke har barn i ordningen, en svarprosent på 41.

Spørreskjemaundersøkelse nr. 5: Blant rektorene

Også rektorene ved samtlige grunnskoler i bydelene som er omfattet av evalueringen, ble tilsendt spørreskjema (se vedlegg). Vi fikk svar fra 74 rektorer, en svarprosent på 79.

² Det er foretatt én purring i hver undersøkelse.

2.3 Har vi brukt en fruktbar metode?

Reliabilitet: kan vi «stole på» funnene våre?

I kvantitative analyser ønsker vi å generalisere fra våre observasjoner til almene utsagn om et fenomen. Da har vi behov for et datasett som gir oss grunnlag for å trekke generelle slutninger. Dette betyr at vi vil få de samme funnene hvis vi gjentar analysen, selv om utvalget er et annet (Carmines og Zeller 1979).

I denne evalueringen er svarprosenten god med unntak av foreldreundersøkelsen. Svarene fra foreldre som har barn i ordningen og fra foreldre som ikke har barn i ordningen, bør derfor tolkes med forsiktighet. Når vi deler materialet inn i mindre grupper for å kunne sammenlikne, blir enkelte av gruppene for små til at vi kan gi meningsfulle konklusjoner. Dette gjelder spesielt gruppen foreldre med fremmedspråklig bakgrunn. Svært få i denne gruppen har svart. Fordi det generelt er lav svarprosent blant gruppen foreldre som ikke bruker ordningen, og spesielt blant gruppen foreldre med fremmedspråklig bakgrunn, kan vi ikke sammenlikne ikke-brukere med fremmedspråklig bakgrunn med andre ikke-brukere. Dette innebærer at vi for eksempel ikke kan si noe om det er andre grunner til at foreldre med fremmedspråklig bakgrunn ikke ønsker å bruke skolefritidsordningen enn andre foreldre som ikke bruker ordningen.

Bydelene 4, 5 og 6 er ikke med i evalueringen, og vi har ikke mottatt svar fra noen ordninger i bydelene 11, 20 og 21. Evalueringen bygger dermed på data fra til sammen tre fjerdedeler av bydelene i Oslo. Dette skulle i og for seg være et stort nok utvalg til å slutte til hele kommunen. Likevel kan det være grunn til å ha i mente at bydelene 4, 5 og 6, Indre by øst, har en sterk opphopning av levekårsproblemer, sterk befolkningsvekst, relativt høy småbarnsandel og er preget av etnisk-kulturell segregering (Hagen, Djuve og Vogt 1994, Byrådets forslag til budsjett 1996). Dette gjør at vi ikke umiddelbart kan forvente at evalueringen ville gitt samme resultater hvis fritidstilbudet til småskolebarna i disse bydelene hadde vært omfattet av evalueringen.

Antallet skolefritidsordninger i bydelen varierer fra bydel til bydel. For de fleste bydelene har vi mottatt svar fra alle eller de fleste ordningene. Som tidligere beskrevet har vi imidlertid ikke mottatt svar fra noen ordninger i bydel Bøler, Bjerke og Grefsen Kjelsås. Fra Stovner bydel har vi bare mottatt svar fra én av sju ordninger. Dette gjør at vi har vært forsiktige med å fokusere på forskjeller knyttet til bydelsnivå. Vi har i noen tilfeller valgt å gruppere bydelene i to: en gruppe for bydelene Bygdøy Frogner, Sogn, Vindern, Røa og Ullern. I denne gruppen har vi også inkludert Nordstrand. Dette er bydeler som tradisjonelt er forbundet med høy levestandard og ressurssterke innbyggere. Denne gruppen har vi kalt «de vestlige bydeler». Dette er en symbolsk betegnelse, slik at den nøyaktige geografiske plasseringen langs en øst-vest akse altså er av underordnet betydning. Den andre gruppen består av bydelene Uranienborg Majorstuen, St.Hanshaugen Ullevål, Ekeberg Bekkelaget, Søndre Nordstrand, Lambertseter, Manglerud, Østensjø, Helsfyr, Hellerud, Furuset, Stovner, Romsås og Grorud. Denne gruppen har vi kalt «andre».

Der vi har funnet det relevant, har vi sammenliknet private og kommunale ordninger. I vårt materiale er seks private ordninger representert. Dette er en liten gruppe og en bør være forsiktig med å trekke bastante konklusjoner. Ordningene ligger først og fremst i gruppen «de vestlige bydeler». Det har derfor vært mest fruktbart å sammenlikne gruppen private ordninger med gruppen av kommunale ordninger i «vest».

Ikke alle informanter har svart på alle spørsmålene de er blitt stilt. Dette gjør at andelen ubesvart er høy for enkelte spørsmål, og tolkningen vanskelig. Det gjelder for

eksempel spørsmålet om finansiering av ordningene. Av og til er det også slik at informantene har svart på en måte som har gjort det nødvendig å ta svaret ut av analysen.

Enkelte av svarene er gitt «på vegne av». Vi har bedt de daglige lederne svare på vegne av de ansatte, og vi har bedt foreldre svare på vegne av barna. Dette gjør selvfølgelig at representativiteten i data fra disse spørsmålene er avhengig av hvor godt informantene kjenner oppfatningene til dem de er spurt på vegne av.

Validitet: er spørsmålene våre gode nok?

Analysens validitet er et spørsmål om en får informasjon som er en god indikator på det fenomenet en ønsker å belyse. Har vi stilt de riktige spørsmålene – og har spørsmålene gitt oss entydige svar?

I undersøkelsen er det eksempler på at spørsmål er misforstått eller at ulike informanter har svart på spørsmålet på ulike måter. Vi har rett og slett ikke alltid stilt gode nok spørsmål til å få så entydige svar som vi ønsker. I enkelte tilfeller har dette gitt oss problemer med å tolke svarene. I slike tilfeller er det opplyst om dette i teksten.

Kombinasjon av metodiske tilnærminger

Det er valgt en kvantitativ tilnærming, fordi formålet med analysen er en bred beskrivelse av ordningen. Med en slik tilnærming går vi glipp av informasjon som kan gi oss en dypere forståelse av de funnene vi gjør. Undersøkelsen ville gitt et bedre grunnlag for beslutningstakerne hvis den kvantitative tilnærmingen som er valgt, var blitt supplert med en kvalitativ metode, slik at vi i større grad kunne ha fremskaffet informasjon også om problemstillinger som spør om «hvordan» og «hvorfor».

For å fange opp gruppen foreldre med fremmedspråklig bakgrunn, hadde det vært ønskelig å gjøre personlige intervjuer med tolk. Imidlertid ville en slik tilnærming kreve en annen tidsramme enn den vi har hatt.

2.5 Oppsummering

Målsetningen med evalueringen er å gi grunnlag for tiltak som kan bedre skolefritids tilbudet i kommunen. Evalueringen skal gi en bred oversikt over ordningen slik den praktiseres i bydelene og beskrive variasjoner mellom ordninger og bydeler, samt gi informasjon om hvordan foreldre, ansatte i ordningene og rektorene ved skolene vurderer ordningen. Det er foretatt spørreskjemaundersøkelser blant daglige ledere av ordningene, bydelsansvarlig for ordningene, foreldre som har barn i ordningen, foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som ikke bruker ordningen, samt rektorene ved skolene.

I neste del av notatet diskuteres problemstillingene presentert i avsnitt 1.5. Først gis en oversikt over de strukturelle premisser for skolefritidsordningen. Deretter vises det hvordan ordningen er iverksatt og vurdert av foreldre og ansatte.

3 Strukturelle premisser for skolefritidsordningen

«Skal skolefritidsordningen fungere som en integrert del av barns oppvekstmiljø, må organiseringen av virksomheten tilrettelegges ut fra lokale behov og forutsetninger. Kommunene må derfor ha stor frihet i utformingen av tilbudene. [. . .] Kommunen fastlegger den politiske og administrative ansvarsfordelingen for planlegging, drift og utvikling av skolefritidsordningene som et tverretattlig samarbeid, retningslinjer for utbygging og nødvendige rammebetingelser for organisering og drift. Eierne (vanligvis kommunen) må utforme mål, vedtekter og rammer for virksomheten» (St.meld. nr. 40 1992–93).

Skolefritidsordningen er ikke hjemlet i lov og det er (foreløpig) ikke fremmet forslag om rettslig regulering av skolefritidsordningene. Som sitatene ovenfor indikerer, er kommunene gitt det praktiske ansvaret med å tilrettelegge nødvendige rammebetingelser for det lokale arbeidet, slik at aktuelle behov blir dekket. Tidligere var fritidstilbudet gitt i fritidshjemmene og regulert av forskrifter med krav til blant annet arealstørrelse og personaltetthet per barn. For å fremskynde utbyggingen av fritidstilbudet til barna, ble forskriftene opphevet i 1991 og Stortinget bevilget samme år 150 millioner kroner som driftstilskudd til de såkalte *skolefritidsordningene*.

For 1995 ble det bevilget øremerkede statlige tilskudd til skolefritidsordningene over statsbudsjettets kapittel 221, post 63. Retningslinjene for organisering og drift fra statens side er få og generelle, og i hovedsak knyttet til vilkår for statstilskudd. Kommunen skal godkjenne lokaler/arealer, finansieringsplan og vedtekter for de ordningene det søkes statstilskudd for. Ordningene kan drives av kommunen, privat eller som samarbeidstiltak mellom kommunen, lokale foreldregrupper og foreninger i det enkelte lokalmiljøet. Tilskuddet gjelder barn i 1.–3. klasse og for funksjonshemmede barn mellom 7 og 12 år. Tilskuddet beregnes etter ukentlig oppholdstid for barn som er fast påmeldt ordningen. Det beregnes én sats for oppholdstid mellom 8–14 timer per uke og én sats for oppholdstid over 15 timer per uke. 15 prosent av tilskuddet som utbetales kommunen er beregnet for særskilte tiltak for funksjonshemmede.

Den enkelte kommune står med andre ord ganske fritt i utformingen av det kommunale skolefritidstilbudet. Kirke-, utdanning- og forskningsdepartementet (KUF) er kommet med enkelte anbefalinger for utviklingsarbeidet. I St.meld. nr. 40 1992–93 heter det at

- ordningene bør være i drift elleve måneder i året,
- kommunene har et særlig ansvar for å gi funksjonshemmede barn et tilpasset og godt tilbud,
- kommuner som ikke kan tilby full behovsdekning for aldersgruppen 6–9 år må prioritere de yngste,
- rektor bør ha det overordnede pedagogiske og administrative ansvaret,
- daglig leder bør ha pedagogisk utdanning.

I Oslo kommune har bystyret vedtatt minimums åpningstid. Bystyret vedtar maksimalsatser for oppholdsbetaling i skolefritidsordningene ved den årlige budsjettbehandlingen. Det skilles mellom maksimalsats ved ordinær pris og maksimalsats ved redusert pris. Innenfor disse rammene er bydelene gitt fullmakt til å fastsette oppholds-

betalingen ut fra prinsippet om selvkost. I kostnadene skal administrasjonskostnader, vedlikeholdskostnader og kapitalkostnader inngå. Bydelsutvalgene kan vedta reduserte satser med utgangspunkt i foresattes inntektsgrunnlag. Bydelsutvalgene kan videre vedta at det skal være redusert pris ved kortere oppholdstid og/eller for søsken. Samtidig kan bydelsutvalgene vedta at det skal tas ekstra betaling for spesielle aktiviteter. Bydelsutvalgene skal godkjenne ordningene og føre tilsyn.

Budsjettrammene for den enkelte bydel fastsettes av bystyret etter et kriteriesystem, og bydelsutvalgene bestemmer prioriteringen av midlene innenfor disse rammene. Bydelene skal utforme skolefritidsordningen i bydelen etter egne forutsetninger og behov. Det har vært reist spørsmål om en slik desentralisert modell fører til større ulikheter enn det som er ønskelig. I det følgende beskrives organisering, finansiering, tilgjengelighet og innhold for ordningene i de ulike bydelene.

Oppsummering

Skolefritidsordningen er ikke hjemlet i lov.

Kommunene er gitt det praktiske ansvaret med å tilrettelegge nødvendige rammebetingelser for det lokale arbeidet, slik at aktuelle behov blir dekket.

Statlige retningslinjer er få og generelle, og i hovedsak knyttet til vilkår for statstilskudd.

Bystyret vedtar minimums åpningstider og maksimalsatser for oppholdsbetaling ved ordinær og redusert pris.

Bydelsutvalgene skal godkjenne ordningen og føre tilsyn. Bydelsutvalgene er gitt fullmakt til å fastsette oppholdsbetaling innenfor rammene av maksimalsatsene vedtatt av bystyret.

I neste kapittel gis en oversikt over organisering og finansiering av skolefritidsordningen i Oslo kommune.

4 Hvordan er skolefritidsordningen i Oslo organisert og finansiert?

I dette kapitlet skal vi gi en oversikt over hvordan skolefritidsordningen i Oslo kommune er organisert og finansiert. Vi bygger dels på svar fra våre spørreskjemaundersøkelser blant bydelsansvarlige for ordningene, daglige ledere av ordningene og rektorene, og dels på Årsstatistikk for bydelene 1995.

4.1 Organisering

Som tidligere beskrevet er skolefritidsordningene utviklet etter lokalt tilpassede tiltaksmodeller. Ser vi hele landet under ett, er det mest vanlig at

- skolefritidsordningene er kommunale,
- ordningen administreres av skoleetaten,
- rektor har det overordnede administrative og pedagogiske ansvaret (Grimsrud op.cit., St.meld. nr. 40 1992–93).

Hvordan er ordningen organisert i Oslo kommune?

Skolefritidsordningene administreres av bydelene og drives kommunalt

Som beskrevet i kapittel 3, er det bydelsutvalgene som er gitt ansvar for å etablere og utforme skolefritidsordningene i Oslo kommune. Bydelsutvalgene skal også godkjenne og føre tilsyn med private ordninger. Ni av ti ordninger kommunale.

De fleste bydelene i undersøkelsen har valgt å legge administrasjonen av skolefritidsordningen i bydelen til en kulturavdeling eller en avdeling for kultur og oppvekst.

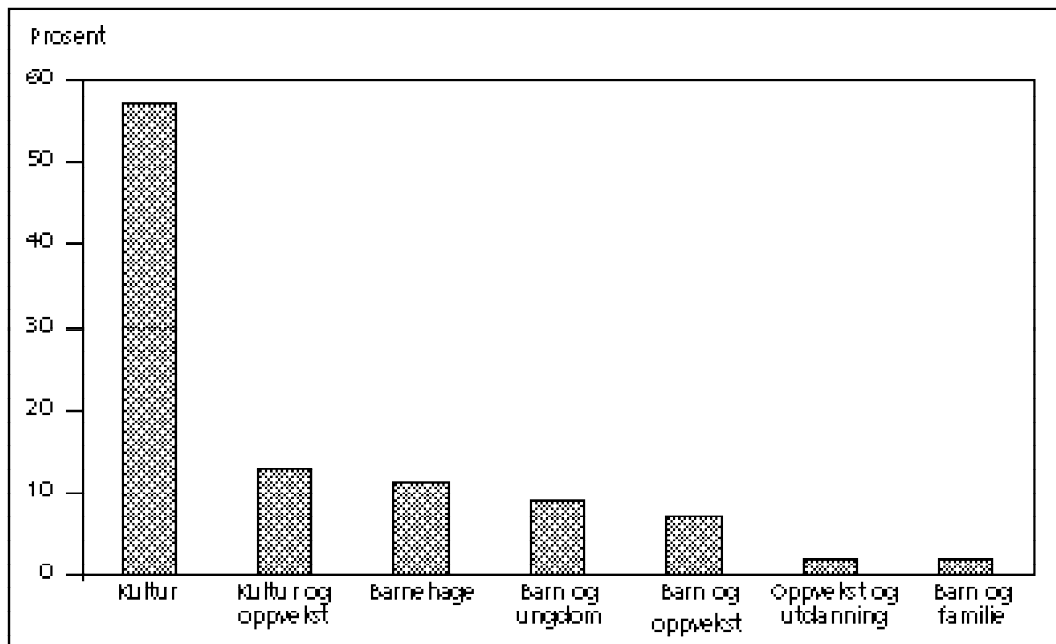
Organisering på flere nivåer

Ansvar for skolefritidsordningen som saksområde er tillagt en konsulent i hver bydel. Bydelsansvarliges arbeidsoppgaver og myndighet varierer fra bydel til bydel. Dette følger blant annet av at det er stor variasjon i antall ordninger i bydelene; mens enkelte bydeler bare har én ordning, har andre opp til ni. Noen ordninger er i tillegg delt i flere avdelinger, slik at bydelsansvarlige kan ha ansvar for opp til 14 ordninger. I bydeler med mange ordninger er det ofte opprettet egne koordinatorene som skal samordne et mindre antall ordninger. I disse bydelene finner vi med andre ord et ansvarsnivå mellom bydelsansvarlig og daglig leder av den enkelte ordningen. Det er rimelig å tro at antall ordninger og antall nivåer for organisering har betydning for utformingen av bydelsansvarliges stillingsinstruks og for kompetansekrav. Det er likevel gjennomgående at bydelsansvarliges arbeidsoppgaver omfatter koordinering, planlegging og personalansvar. Som regel er det utarbeidet en egen rammeplan/årsplan/vedtekter for ordningen i bydelen. Nesten alle organiserer felles opplæringstiltak for ansatte i skolefritidsordningen i bydelen, og det er også vanlig å arrangere felles veiledning for ansatte. Det er derimot ikke like mange som koordinerer aktivitets- eller kurstilbud, museumsbesøk eller liknende.

Bydelsansvarliges arbeidsoppgaver omfatter som regel også andre saksområder, som andre barne- og ungdomstjenester og kulturtilbud.

I bydeler med mange ordninger og organisering på flere nivåer, vil det kunne være stor avstand mellom bydelsansvarlig og daglig leder av ordningene. Vi har imidlertid ikke data som kan fortelle oss om dette oppfattes som et problem eller ikke.

Figur 1 Skolefritidsordningenes avdelingstilkenytning i bydelsforvaltningene. I prosent.

4.2 Finansiering

På landsbasis er det beregnet at vel 90 prosent av driftsutgiftene i skolefritidsordningene er brutto lønnskostnader (St.meld. nr. 40 1992–93). I Oslo kommune viser regnskapet fra 1994 at 73 prosent av driftsutgiftene er lønnskostnader. Det er store variasjoner mellom landets kommuner når det gjelder finansiering av ordningen. Statstilskuddet dekker om lag en tredjedel av driftsutgiftene gitt en bemanningsnorm på 12–18 barn per ansatt. Resten dekkes gjennom foreldrebetaling og kommunale og/eller andre tilskudd. Så mange som halvparten av ordningene mottar ikke tilskudd fra kommunen. Foreldreandel øker med økende kommunestørrelse og med økende oppholdstid, og er i gjennomsnitt på 45 prosent (Grimsrud op.cit.).

Hva koster en plass i skolefritidsordningen og hvordan finansieres den i Oslo kommune?

Kostnadene per plass varierer lite mellom kommunale og private ordninger

Det er vanskelig å beregne kostnadene per plass i ordningene, fordi det i tilgjengelig tallmateriale ikke er enighet om hvilke utgifter som skal inngå i beregningen.³ For eksempel er det ulik praksis med hensyn til hvorvidt bydelens utgifter i forbindelse med lokaler, renhold og vedlikehold skal med. Det samme gjelder også utgifter til administrasjon på bydelsnivå.

I vårt datamateriale er slike utgifter holdt utenfor. Vi har bedt de daglige lederne av ordningene svare på hvordan ordningen finansieres i antall kroner, fordelt på statstilskudd, foreldrebetaling og bydelsfinansiering. Ved å dele denne summen på antall barn

³ I Årsstatistikk for bydelene for 1995 er gjennomsnittlige utgifter til skolefritidsordningen per barn beregnet til 9480 kroner. Korrigert for bydelene 4, 5 og 6, som ikke er omfattet av evalueringen, er tallet 9913 kroner. Imidlertid synes heller ikke dette tallet å være et godt anslag. Utgiftene per barn mellom 7–9 år i skolefritidsordningen per år varierer i denne statistikken mellom 3104 kroner i Vindern bydel, til 20 529 kroner i Uranienborg Majorstuen bydel. Slike variasjoner skyldes mer sannsynlig at det ligger ulike poster til grunn for beregningen enn reelle forskjeller i driftskostnader.

påmeldt, har vi funnet at kostnadene⁴ per plass i gjennomsnitt er 13 146 kroner per år eller om lag 1195 kroner per måned. Kostnadene per plass varierer fra bydel til bydel, og fra ordning til ordning, i våre data fra 4526 kroner per år til 21 000 kroner per år. Vi finner tre av fire ordninger i variasjonsområdet mellom 9700 og 16 700 kroner per plass per år. Samlet sett finner vi imidlertid at kostnadene per plass er tilnærmet lik i de vestlige bydelene som i andre bydeler, og i private ordninger som i kommunale ordninger.

Hva kan forklare variasjonene? Vi finner⁵

ingen sammenheng mellom antall ansatte per barn og kostnader, selv om lønns-kostnader utgjør langt det meste av driftsutgiftene,

ingen sammenheng mellom åpningstider og kostnader,

ingen sammenheng mellom lokalisering i skolens lokaler eller ikke og kostnader,

ingen sammenheng mellom matsservering og kostnader.

Imidlertid finner vi at det er en sammenheng mellom aktivitetstilbud og kostnader:

Ordninger som tar ekstra betaling for alle typer aktivitetstilbud, har lavest kostnader per plass. Dette er som forventet.

Imidlertid har ordninger som tar ekstra betaling for kurs ordningen ikke organiserer selv, større kostnader per plass enn ordninger som inkluderer alle typer aktivitetstilbud i prisen.

Dette siste funnet er vanskelig å forklare. Det er rimelig å tro at enkelte ordninger gir et bedre tilbud enn andre ordninger i den forstand at flere typer kurs- og aktivitetstilbud inkluderes. Samtidig skal vi ikke se bort fra at noen ordninger tilbyr et mer kostnadskrevenende aktivitetstilbud enn andre ordninger, og at kurs som ordningen ikke selv organiserer, vurderes som «så dyre» at foreldrene må betale ekstra for disse.

Tabell 1 Gjennomsnittskostnader per år etter aktivitetstilbud. N=30

	Eksterne kurs inkludert	Eksterne kurs ikke inkludert
Interne kurs inkludert	12 423	15 220
Interne kurs ikke inkludert	-	11 182

Tabell 2 Sammenheng mellom kostnader og åpningstid, matsservering, aktivitetstilbud og geografisk plassering. N=30

	Lave kostnader	Middels kostnader	Høye kostnader
Antall timer per uke	32	33	35
Andel ordninger hvor mat er inkludert – i %	88	81	70
Andel ordninger hvor interne aktiviteter er inkludert – i %	38	45	91
Andel ordninger hvor eksterne aktiviteter er inkludert – i %	31	11	9
Andel ordninger i vest	30	53	33

⁴ Vi har med andre ord satt likhetstegn mellom inntekter per plass og kostnader per plass. I dette ligger en forutsetning om at ordningene drives uten overskudd. I *Reiningslinjer for fastsettelse av betalingssetser for opphold i halvdags- og korttidsbarnehager* går det frem at fastsetting av satser skal følge selvkostprinsippet.

⁵ For resultater fra regresjonsanalyse, se vedlegg 1.

Kostnadene fordeles mellom stat, foreldre og bydel

Kostnadene dekkes i hovedsak med inntekter fra stat og foreldre. Statsstøtten dekker i gjennomsnitt en tredjedel av utgiftene. Foreldrene betaler for vel halvparten av hva en plass koster. I tillegg delfinansierer som regel bydelene de kommunale ordningene. Det er imidlertid store variasjoner i vårt materiale mellom bydeler og ordninger i hvordan kostnadene er fordelt mellom stat, foreldre og bydel. Andel foreldrefinansiering varierer fra 22 prosent og opp til 73 prosent i gjennomsnitt. Tilsvarende varierer bydelsfinansieringen fra under én prosent til 49 prosent for de bydelene som delfinansierer ordningene. Det er grunn til å tro at tallene avspeiler en reell variasjon i måten å finansiere tilbudet i skolefritidsordningene på, selv om det kan settes spørsmålstegn ved om alle som har svart har beregnet kostnadene på riktig måte.

I gjennomsnitt finansierer bydelene 14 prosent, men bydelsfinansieringen er lavere i de vestlige bydelene enn i øvrige bydeler

Bydelene dekker i gjennomsnitt om lag 14 prosent av utgiftene i de kommunale ordningene. I de vestlige bydelene dekker bydelen en mindre andel av utgiftene enn i andre bydeler, bare vel ti prosent i gjennomsnitt. Bydelenes utgifter til lokaler, renhold og vedlikehold og administrasjon på bydelsnivå vil komme i tillegg. Det er en tendens til at bydelfinansieringen per plass er høyere i ordninger der foreldrene ikke må betale ekstra for noen typer aktivitetstilbud.

Statstilskuddet dekker i gjennomsnitt en tredjedel av utgiftene, men en mindre andel av utgiftene i de vestlige bydelene enn i øvrige bydeler

I de vestlige bydelene finner vi at statstilskuddet dekker en noe mindre andel av utgiftene i de kommunale ordningene enn i andre bydeler. De kommunale ordningene har en noe høyere andel av sine inntekter fra statlig støtte enn de private ordningene.

Foreldrene betaler i gjennomsnitt halvparten av utgiftene i kommunale ordninger og to tredjedeler i private ordninger

Foreldrene betaler i gjennomsnitt for vel halvparten av det en plass koster i de kommunale ordningene og for to tredjedeler i de private ordningene. De private ordningene finner vi i hovedsak i de vestlige bydelene. Foreldrenes andel av kostnadene er omtrent lik i de private ordningene som i de kommunale ordningene i de vestlige bydelene. Foreldre til barn i de vestlige bydelene betaler i gjennomsnitt en større andel av kostnadene i de kommunale ordningene enn foreldre i andre bydeler. Mens foreldreandelen er 61 prosent i ordningene i vest, er foreldreandelen 49 prosent ellers.

Fordi foreldrene dekker en større andel av kostnadene i de vestlige bydelene og i de private ordningene, skulle vi forvente at prisen per plass er høyere i de vestlige bydelene og i de private ordningene. Som vi kommer tilbake til i neste kapittel, er dette bare delvis riktig. Det kan bety at det er færre som betaler redusert sats i de vestlige bydelene enn ellers.

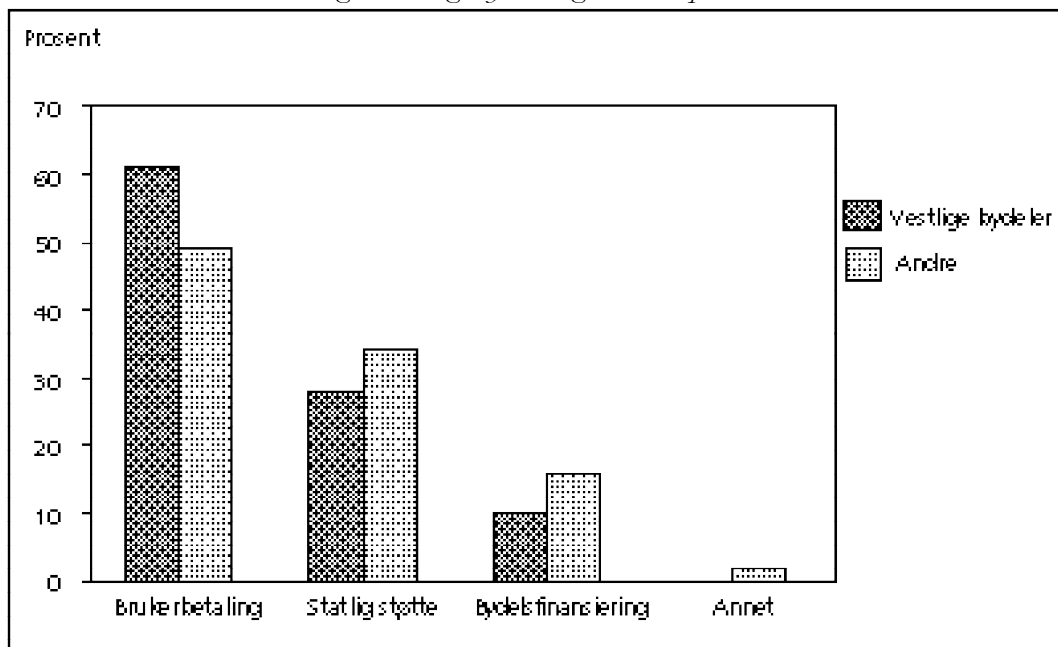
Tabell 3 Gjennomsnittskostnader per plass per år for ordninger i vestlige bydeler og andre. Kommunale ordninger.

Vestlige bydeler	12 952
Andre	13 219

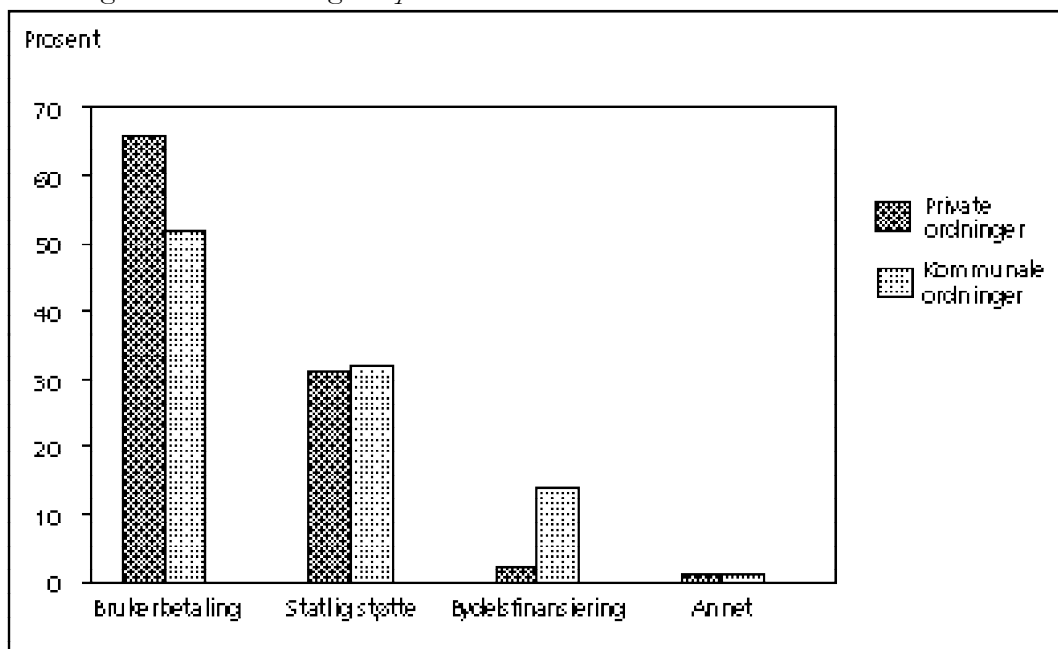
Tabell 4 Gjennomsnittskostnader per plass per år for kommunale og private ordninger.

Kommunale	13 144
Private	12 117

Figur 2 Gjennomsnittlig andel foreldrebetaling, statlig støtte, bydelsfinansiering og annet av samlede kostnader. Kommunale ordninger i vestlige bydeler og andre. I prosent.

Figur 3 Andel foreldrebetaling, statlig støtte, bydelsfinansiering og annet av samlede kostnader. Private og kommunale ordninger. I prosent.

4.3 Oppsummering

Om organisering

Skolefritidsordningene er først og fremst et kommunalt tilbud.

Administrasjon av ordningen er som regel tillagt en kulturavdeling eller en avdeling for kultur og oppvekst.

Det er stor variasjon fra bydel til bydel i antall ordninger i bydelen.

I enkelte bydeler er det opprettet egne koordinatorene som et mellomledd mellom bydelsansvarlig for ordningen og de daglige ledere av ordningene i bydelen.

Om finansiering

Kostnadene per plass er i gjennomsnitt like i vestlige bydeler som i andre bydeler og i kommunale som i private ordninger.

Kostnadene per plass varierer imidlertid fra bydel til bydel og fra ordning til ordning.

Variasjon i kostnader har sammenheng med aktivitetstilbud.

Kostnadene dekkes av statsstøtte, foreldrebetaling og bydelsfinansiering, men det varierer fra bydel til bydel hvor stor andel av kostnadene som dekkes av henholdsvis stat, foreldre og bydel.

I de vestlige bydelene dekker både statstilskudd og bydelsfinansiering mindre av kostnadene enn i andre bydeler.

Foreldrebetalingen dekker om lag to tredjedeler av kostnadene i de vestlige bydelene og i de private ordningene.

I neste avsnitt spør vi hvor tilgjengelig ordningen er – hvor mye koster det for foreldrene per plass, er det køer og er ordningene åpne når det er behov?

5 Er skolefritidsordningen åpen for alle?

5.1 Tilgjengelighet: et spørsmål om foreldrebetaling, dekningsgrad og åpningstider

Det er en sentral målsetning både på statlig og kommunalt nivå at skolefritidsordningen skal være tilgjengelig for alle småskolebarn som ønsker et slikt tilbud. Dette betyr for det første at prisen per plass må være overkommelig for foreldrene. Høye foreldrekostnader vil ekskludere enkelte grupper barn. For det andre må det være plasser til alle som etterspør ordningen. Dekningsgrad er et mål på hvor godt utbygd ordningen er. Vi har valgt å beregne dekningsgrad som antall barn i ordningen i forhold til antall barn i inntaksområdet for skolene (skolekretsen), heller enn i forhold til antall barn i bydelen. Dette er gjort fordi vi antar at barna ønsker et skolefritidstilbud i tilknytning til den skolen de går på, ikke nødvendigvis et tilbud i egen bydel. For det tredje er åpningstider viktig for tilgjengelighet. Det betyr lite for foreldrene om det er lav pris og ledige plasser hvis ordningen ikke er åpen når det er behov.

5.2 Foreldrebetaling

«Foreldrebetalingen må ikke være til hinder for at alle barn i alderen 6–9 år som har behov for det, kan delta i ordningen» (St.meld. nr. 40 1992–93).

Tabell 5 Gjennomsnittspris ved ordinær takst per plass per år i bydelene

Bydel	Ordinær pris
Manglerud	820
Helsfyr Sinsen	826
Sogn	848
Uranienborg Majorstuen	850
Ullern	850
Hellerud	853
Bygdøy Frogner	870
Ekeberg Bekkelaget	870
Lambertseter	870
Furuset	870
Stovner	870
Romsås	870
Grorud	870
Røa	870
Nordstrand	875
Vindern	890
Østensjø	910
Søndre Nordstrand	917
St.Hanshaugen Ullevål	953

Statstilskuddet dekker omtrent en tredjedel av utgiftene gitt en bemanningsnorm på én voksen per 12–18 barn. Foreldrebetalingen varierer fra kommune til kommune, avhengig av kommunens innsats (Grimsrud op.cit.). Høy foreldrebetaling kan innebære at barn med et spesielt behov for et omsorgs- og aktivitetstilbud, ikke får delta i ordningen. Som beskrevet i kapittel 3, vedtar bystyret i Oslo kommune maksimalsats for ordinær pris og for redusert pris i den årlige budsjettbehandlingen. Bydelsutvalgene fastsetter satsene innenfor disse rammene og bestemmer kriterier for hvem som skal innrømmes redusert takst. Bydelsutvalgene kan beslutte om det skal tas ekstra betaling for spesielle aktiviteter.

Foreldrene betaler omtrent det samme for en plass uansett bydel

Fra årsskiftet 1995/96 økte maksimalsats fra 870 til 1015 kroner per måned ved ordinær pris og fra 250 kroner til 300 kroner per måned ved redusert pris. Vårt datamateriale er samlet inn før satsene økte fra årsskiftet, og vi har kun oversikt over prisene ved ordinær pris.

For bydelene varierte gjennomsnittlig foreldrebetaling fra 830 kroner til 920 kroner per måned for ordinær pris. 870 kroner er mest vanlig. Dette betyr at prisen er omtrent den samme for en plass uansett bydel. Bydelene bestemmer prisen med utgangspunkt i maksimalsatsen fastsatt av bystyret, ikke med utgangspunkt i kostnadene for den enkelte ordning. De små prisforskjellene som er, kan ikke forklares med verken antall barn per ansatt, åpningstider, matsservering eller aktivitetstilbud.⁶

Det er ingen prisforskjell på kommunale og private ordninger

De private ordningene er ikke delfinansiert av bydelen og har heller ikke høyere andel foreldrebetaling enn de kommunale ordningene i de vestlige bydelene. Også de private ordningene er omfattet av bystyrets vedtak om maksimalsatser, og dette innebærer at prisen for en plass i private ordninger er lik prisen for en plass i kommunale ordninger: det er mest vanlig å betale 850 kroner for en plass ved ordinær pris i de private ordningene.

To av tre ordninger inkluderer matsservering

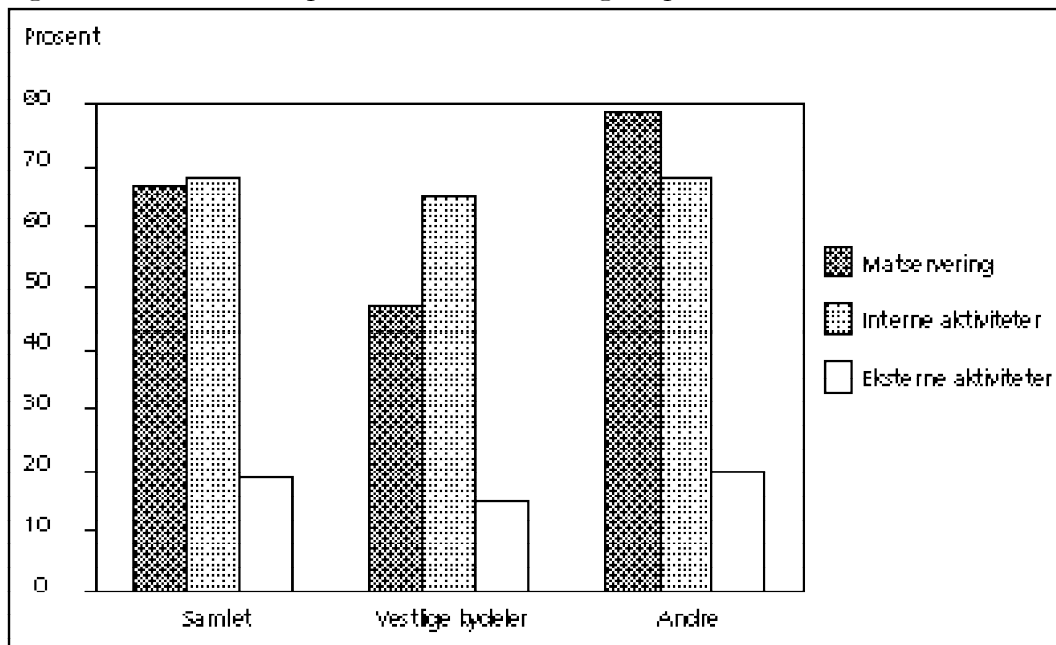
I enkelte ordninger betaler foreldrene opp til 200 kroner i måneden i tillegg for matsservering. Som regel er mat inkludert i prisen, både i de private og i de kommunale ordningene. To av tre kommunale ordninger inkluderer matsservering. Det er imidlertid store forskjeller mellom de kommunale ordningene i de vestlige bydelene og andre: mens bare tre av ti barn i de vestlige bydelene får mat inkludert i prisen, gjelder dette åtte av ti barn andre steder.

Fire av seks private ordninger inkluderer mat i prisen.

To av tre barn går i ordninger hvor foreldrene ikke må betale ekstra for kurs som ordningen selv organiserer

Kurs og aktivitetstilbud som ordningen selv organiserer, er som oftest inkludert i prisen. To tredjedeler av barna går i ordninger hvor slike kurs er inkludert. Kurs og aktivitetstilbud som tilbys gjennom ordningen, men som ordningen ikke organiserer selv, faller som regel utenom. To av ti barn går i ordninger hvor foreldrene ikke må betale ekstra for slike kurs. Her er det ingen forskjell på vestlige bydeler og andre.

Figur 4 Tilbud inkludert i prisen. Kommunale ordninger. I prosent.

⁶ For resultater fra regresjonsanalyse, se vedlegg 1.

I de private ordningene er det mer vanlig enn i de kommunale ordningene at foreldrene må betale ekstra for kurs som ordningen selv organiserer, men mindre vanlig at foreldrene må betale ekstra for kurs som ordningen ikke organiserer.

Halvparten av foreldrene synes ordningen er for dyr

Som vi kommer tilbake til i kapittel 7, mener litt over halvparten av foreldrene med barn i ordningen at den er for dyr. Likevel er de fleste villige til å betale ekstra for kurs og spesielle aktiviteter. Halvparten av foreldrene mener derimot at matsservering bør inngå i prisen.

5.3 Dekningsgrad

Fra statlig hold er det en målsetning å nå en nasjonal dekningsgrad på 45 prosent for barna i 1.–3. klasse. Dette skal tilsvare det antallet barn som har foreldre med en arbeidstid utenfor hjemmet som er lengre enn barnas skoledag. I gjennomsnitt er dekningsgraden 42 prosent. Det er etablert tilbud til 6-åringene ved om lag en tredjedel av ordningene. Dekningsgraden avtar med økende kommunestørrelse, men bare til et visst nivå: for de største kommunene øker dekningsgraden igjen. Dette kan forklares med at de første skolefritidsordningene ble etablert i disse kommunene, og at de derfor er kommet lenger i utbyggingen (Grimsrud op.cit.).

I Oslo kommune er det anslått at full behovsdekning for inneværende år er 60 prosent av målgruppen (Byrådets forslag til budsjett 1996). Målsetningen er å nå en gjennomsnittlig dekningsgrad på 60 prosent, men det antas at behovet varierer fra bydel til bydel. Videre er det antatt at behovet for skolefritidsordninger vil øke når 6-åringene skal ha plass i skolen. I budsjettforslaget (ibid.) heter det at «hos de yngste elevene vil behovet være høyere enn 60 prosent [. . .] Hos de eldste elevene vil behovet sannsynligvis ligge endel lavere».

Det er få barn på venteliste

Målsetningen om at alle som ønsker et skolefritidstilbud skal få det, synes langt på vei realisert i de bydelene som er omfattet av evalueringen hvis vi tar utgangspunkt i antall barn på venteliste. I vårt datamateriale varierer antall barn på venteliste i bydelene mellom null til 18 barn. Ventelistene koordineres i noe over en tredjedel av bydelene. I Årsstatistikk for bydelene 1995 oppgis det at det til sammen er 135 barn mellom 7–9 år som står på venteliste til skolefritidsordninger.

Halvparten av småskolebarna går i skolefritidsordningen

Med utgangspunkt i våre data har vi beregnet dekningsgraden for skolefritidsordningen til å være 51 prosent i gjennomsnitt i bydelene som er evaluert. Det er noe flere gutter enn jenter som er fast påmeldt skolefritidsordningen. I beregningen inngår alle barna i 1.–3. klasse samt 6-åringene i de skolekretsene som har tilbud til denne gruppen i skolefritidsordningen.

Inkluderes alle 6-åringene, er samlet dekningsgrad 45 prosent.

Stor variasjon i dekningsgrad mellom bydelene

Det er stor variasjon i dekningsgrad mellom bydelene. I Stovner bydel går hvert tredje barn i aldersgruppen i skolefritidsordningen, mens Uranienborg Majorstuen bydel har en dekningsgrad på 94 prosent. Samlet sett har de vestlige bydelene litt lavere dekningsgrad enn andre: 48 prosent mot 53 prosent i andre bydeler.

Hver fjerde 6-åring går i skolefritidsordningen

Én av fire 6-åringar går i skolefritidsordningen, men det er store variasjoner fra bydel til bydel. Ikke alle ordningar har tilbud til 6-åringar. To tredjedeler av bydelene har ikke initiert integrering av 6-åringane i ordningen og bare én av fire av disse bydelene har planer om å integrere 6-åringane. På ordningsnivå finner vi likevel at flere ordningar har tilbud også for 6-åringane, selv om det ikke finnes noen bydelsplan for dette. For de ordningene som har et tilbud til 6-åringane, er gjennomsnittlig dekningsgrad 48 prosent.

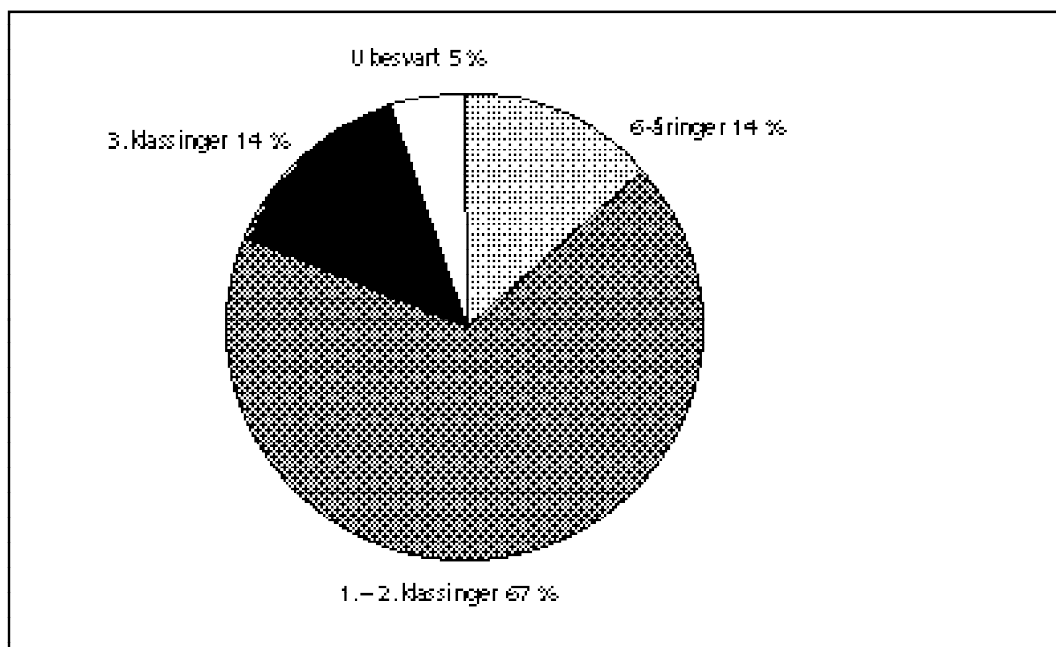
Det er betydelig færre 6-åringar som går i skolefritidsordningen i de vestlige bydelene enn ellers. Dette skyldes for det første at andelen av alle 6-åringar i ordningen bare er halvparten i de vestlige bydelene enn hva som ellers er vanlig. For det andre er dekningsgraden blant 6-åringane lavere i ordningene som gir tilbud til 6-åringar i de vestlige bydelene enn ellers. Dette kan tyde på at foreldrene i de vestlige bydelene har alternative tilsynsordningar til skolefritidsordningen i høyere grad enn andre foreldre, enten dette skyldes private løsnings, mer fleksibel arbeidstid eller større andel hjemmeværende foreldre.

Det er i første rekke 1. og 2.-klassingene som går i skolefritidsordningen

Det er relativt sett betydelig flere av barna i 1. og 2. klasse som er påmeldt ordningen enn det er blant 6-åringane og 3.-klassingane. Når det gjelder 3.-klassingane, kan forklaringen være at disse barna begynner å bli store nok til å ville organisere fritiden sin selv, heller enn å være sammen med de mindre barna. En annen antakelse kan være at mange ordningar ikke gir tilbud til denne aldersgruppen, fordi de ikke har plass til alle. Hvis dette var tilfellet, burde vi kunne lese det ut av køstatistikken. Som nevnt er det liten kø å snakke om. Imidlertid kan det tenkes at foreldrene er kjent med at det ikke finnes plass og derfor heller ikke søker om plass for barnet.

Figur 5 Fordeling av årsklasser i skolefritidsordningen. I prosent.

Figur 5 kake

Tabell 6 Dekningsgrad for 6-åringer med tilbud i skolefritidsordningen, samt 1.–3.-klassinger i inntaksområdene til skolene i bydelene. I prosent. N=5391

Bydel	Totalt	1–3 klasse	6-åringer
Uranienborg Majorstuen	94	91	100
St.Hanshaugen Ullevål	80	89	56
Østensjø	69	74	54
Ekeberg Bekkelaget	63	57	79
Ullern	62	62	-
Manglerud	55	55	-
Hølsfyr Sinsen	55	56	54
Furuset	54	50	42
Bygdøy Frogner	52	68	3
Sogn	51	51	-
Søndre Nordstrand	50	52	27
Lambertseter	48	48	-
Grorud	48	51	22
Vindern	45	45	-
Røa	41	39	49
Nordstrand	38	34	52
Hellerud	36	37	31
Rømsås	36	36	-
Stovner	32	32	-

Få fremmedspråklige elever går i ordningen

Tall fra skolesjefens kontor viser at om lag 13 prosent av barna i 1.–3. klasse er fremmedspråklige i de bydelene som er omfattet av evalueringen. Bare 20 prosent av elevene med fremmedspråklig bakgrunn går i skolefritidsordningen.

Det er imidlertid store forskjeller på vestlige bydeler og andre. De vestlige bydelene har færre fremmedspråklige elever i skolen og lavere dekningsgrad blant disse elevene. Så få som tolv prosent av de fremmedspråklige elevene i de vestlige bydelene går i skolefritidsordningen. I de andre bydelene går 25 prosent av de fremmedspråklige elevene i ordningen.

De daglige lederne for ordningen anslår at om lag en fjerdedel av de fremmedspråklige barna i ordningen behersker norsk dårlig. Disse tallene antar vi ville være betydelig høyere hvis evalueringen også omfattet bydelene 4, 5 og 6.

Fordi det er færre fremmedspråklige elever i ordningene i de vestlige bydelene, er det også betydelig færre barn som behersker norsk dårlig i disse ordningene enn i andre.

Det er flere med behov for særskilte tiltak i kommunale enn i private ordninger

Ifølge de daglige lederne har så mange som åtte–ni prosent av barna behov for særskilte tiltak eller oppmerksomhet. Dette gjelder barn som behersker norsk dårlig, har lette eller tunge sosiale atferdsvansker og/eller fysisk eller psykisk funksjonshemming.

Også her finner vi forskjeller mellom de vestlige bydelene og andre. Det er relativt færre barn som oppgis å ha behov for særskilte tiltak i de vestlige bydelene. Det er også

forskjell på private og kommunale ordninger. I de kommunale ordningene har ti prosent av barna behov for særskilte tiltak, mot tre prosent i de private ordningene. De fleste av de private ordningene ligger i de vestlige bydelene, men selv når vi kontrollerer for dette, er andelen barn med behov for spesielle tiltak mindre i private ordninger enn i kommunale.

5.4 Åpningstider

Fra statlig hold er det anbefalt en åpningstid på 48 uker per år, slik at det blir bedre samsvar mellom barnas skoleår og foreldrenes arbeidsår. Statsstøtten gir visse føringer med hensyn til antall timer åpent per uke: statsstøtte gis ikke til ordninger som har mindre enn ti timer åpent per uke, og støtten øker med økende åpningstider. Det er i de største byene vi finner helårstilbud og de lengste åpningstidene (Grimsrud op.cit.). I Oslo kommune har bystyret vedtatt åpningstid fra minimum kl. 8.00 til 16.30. Tilbudet skal gis i elleve måneder, og det skal holdes åpent på planleggingsdager.

De fleste ordninger er åpne fra kl. 8.00

Fra vårt datamateriale går det frem at det er mest vanlig at ordningene har åpent 48 uker per år og 34 timer per uke. Det er med andre ord heldags- og helårstilbudet som er det dominerende. Som regel har ordningene samme åpningstid hver dag. Åpningstidene følger som oftest skolens timeplan. Også på dager skolen har fri (utenom helligdager), har ordningene åpent. Det er mest vanlig at ordningen åpner kl. 8.00 om morgenen. Noen ordninger åpner allerede kl. 07.00. Sju prosent har ikke svart på spørsmålet, og vi vet ikke om dette skyldes at ordningene ikke er åpne før skoletid.

Det er ubetydelige forskjeller på åpningstidene i private og kommunale ordninger. I gjennomsnitt er det oppgitt at de kommunale ordningene er åpne 33 timer i uken, mens de private ordningene er åpne 30 timer i uken.

Tre av fire foreldre er fornøyd med åpningstiden

Som vi kommer tilbake til kapittel 7, er tre av fire foreldre med barn i ordningen fornøyd med åpningstidene. Enkelte mener likevel at ordningene bør åpne tidligere om morgenen.

Tabell 7 Oversikt over andel ordninger som ikke har samme åpningstid hver dag. I prosent. N=60

	Samme åpningstid hver dag.	Åpningstider følger skolens timeplan	Ordningen er åpen på skolefridager	Morgenåpen fra kl. 08.00
Nei	24	19	3	7

5.5 Oppsummering

Om foreldrebetaling

Foreldrene betaler omtrent det samme uansett bydel og uansett om ordningen er privat eller kommunal.

Prisen er fastsatt etter bystyrevedtak om maksimalsats.

Tre av ti barn i vestlige bydeler får mat inkludert i prisen, mot åtte av ti barn andre steder.

To av tre barn går i ordninger hvor foreldrene ikke må betale ekstra for kurs og aktivitetstilbud som ordningen selv organiserer.

Åtte av ti barn går i ordninger hvor foreldrene må betale ekstra for kurs og aktivitetstilbud som ordningen ikke organiserer selv.

Halvparten av foreldrene synes ordningen er for dyr, men de fleste er villig til å betale ekstra for kurs og spesielle aktiviteter.

Halvparten av foreldrene mener at matsservering bør inngå i prisen.

Om dekningsgrad

Det er få barn på venteliste til skolefritidsordningen.

I gjennomsnitt er dekningsgraden på 51 prosent, men dekningsgraden varierer betydelig fra bydel til bydel og mellom årsklasser.

Mens ni av ti småskolebarn går i skolefritidsordningen i enkelte bydeler, går bare fire av ti barn i andre bydeler i ordningen.

Det er lavere dekningsgrad blant barna i de vestlige bydelene enn i andre bydeler.

Det er i første rekke 1. og 2.-klassingene som bruker ordningen.

Én av fire 6-åringer går i skolefritidsordningen.

Én av fem barn med fremmedspråklig bakgrunn går i ordningen. Det er færre barn med fremmedspråklig bakgrunn i vestlige bydeler, og blant disse er dekningsgraden i skolefritidsordningen lavere enn for barn med fremmedspråklig bakgrunn ellers.

Åtte–ni prosent av barna i ordningene har behov for særskilte tiltak fordi de behersker norsk dårlig, har atferdsvansker eller psykiske/fysiske funksjonshemminger. Det er relativt sett færre barn med behov for særskilte tiltak i ordningene i de vestlige bydelene enn i andre bydeler, og i de private ordningene enn i de kommunale.

Om åpningstider

Skolefritidsordningen er som regel et heldags- og helårstilbud.

Tre av fire foreldre med barn i ordningen er fornøyd med åpningstidene.

I neste kapittel beskrives de «interne» rammebetingelsene for et godt skolefritidstilbud: hva slags lokaliteter brukes, hvem er ansatt og hva slags aktivitetstilbud gis?

6 Hva slags tilbud gir skolefritidsordningen?

6.1 Om lokaliteter, ansatte og aktiviteter

«Innholdet i skolefritidsordningen må ta utgangspunkt i barna og lokalmiljøets behov. Alle barn har behov for å være sammen med andre barn og for stabil voksenkontakt. En god skolefritidsordning tar utgangspunkt i barnas særegne behov når det gjelder omsorg, lek, kulturaktiviteter og sosial læring. Barna må lære å ta ansvar for hverandre og for felles oppgaver. De må få anledning til lek og utfoldelse eller hvile etter at skoledagen er slutt. Barns behov for fri lek og aktiviteter som ikke er voksenstyrt, må sikres alle som deltar i ordningen. Hvis ikke står en i fare for at hele dagen blir «timeplanlagt» for det enkelte barn. Skolefritidsordningene bør også kunne romme lekselesning og organiserte aktiviteter med deltakelse fra lokale foreninger, foreldre og arbeidslivet» (Norsk Lærerlag 1991, i Karlsen op.cit).

Da fritidshjemmene ble avviklet, var begrunnelsen at denne ordningen var blitt for dyr i drift for kommunene, og at ordningen ikke kunne tilby tilstrekkelig antall plasser til alle med behov. Med skolefritidsordningen gikk man bort fra minimumsstandarder for personelldekning og arealstørrelse og etablerte dermed et mindre kostnadskreven- de tilbud som skulle nå et større antall brukere. Som tidligere beskrevet, er det opp til den enkelte kommune å fastsette kvalitetskrav til ordningen. Mange har derfor vært bekymret for at stramme økonomiske rammer og få sentrale retningslinjer fører til at skolefritidsordningen kun er blitt et oppholdssted for barna – med mange barn per voksen, lite organisert innhold og mangelfulle lokaliteter. På tross av gode intensjoner og målsetninger, som sitatet ovenfor kan være et eksempel på, er det sparekniven som teller, har det vært hevdet. Et kvalitetstilbud krever lokaler som gir rom for alternative aktiviteter og personell nok til å styre og lede.

I dette kapitlet beskrives hva slags lokaliteter skolefritidsordningene i Oslo kommune holder hus i, og hvordan ansatte og brukere vurderer lokaliteter inne og ute. Videre gis en oversikt over antall barn per ansatt og hva slags bakgrunn de ansatte i skolefritidsordningen har, hvor mange som er fast ansatt og hvor mange som er i engasjement, og deres trivsel på arbeidsplassen. Deretter spør vi hvilke aktiviteter som tilbys i ordningen. Til slutt diskuteres ansattes og brukeres vurdering av innholdet i skolefritidsordningen.

6.2 Lokaliteter

«Små lokaler, og baser hvor mange aktiviteter foregår samtidig, medfører gjerne at lek som utvikler seg mot det ekstatiske, hysjes ned eller må flyttes. Aktiviteter rundt bordene og rolig lek passer best på basen og barna oppmuntres til disse aktivitetene, enten direkte eller indirekte» (Lidén i Hauglund, red., udatert).

Flere undersøkelser av fritidshjem/skolefritidsstilbud viser at lokalene har stor betydning for hva slags virksomhet som foregår, og for hvordan voksne og barn utnytter mulighetene.⁷ Gode utearealer er nødvendig både for å ivareta barnas behov for egenstyrte aktiviteter og for å tilby et bredt spekter av organiserte uteaktiviteter. De tidligere fritidshjemmene hadde som regel store og velutstyrte lokaler, mens de nyere fritidsordningene som oftest må tilpasses skolens drift. Det varierer selvsagt om skolene har gode uteområder eller ikke. På landsbasis er tre fjerdedeler av skolefritidsordningene i skolens lokaler (Grimsrud op.cit.). I St.meld. nr. 40 1992–93 vises det til at blant de negative erfaringene fra forsøk med skolefritidsordninger, var mangel på plass og lite funksjonelle bruksarealer ute og inne. Manglende romoppdeling, dårlig luft, støy og dårlige uteområder er eksempler i så måte.

Hvordan er lokalitetene for skolefritidsordningene i Oslo kommune?

De fleste ordninger ligger i skolens lokaler og disponerer egen base

Noen ordninger holder til i egne hus, men som regel benyttes skolens lokaler både av de kommunale og av de private ordningene. Det disponeres som oftest egen base for felles samvær og aktiviteter. Bare av og til brukes klasserom eller ulike spesialrom.

Små lokaler, dårlig luft og støy

I vårt datamateriale finner vi at det er stor uenighet blant de daglige lederne i deres vurdering av lokalene. Daglige ledere for ordninger som ligger i skolelokaler, er noe mindre fornøyd enn andre. Samlet sett er en tredjedel svært fornøyd og mener at lokalene er meget gode. En tredjedel vurderer lokalene som middels gode. En tredjedel mener derimot at lokalene er lite gode. Blant dem som er misfornøyd med lokalitetene, legger de fleste vekt på at ordningen disponerer for små lokaler. Dernest peker mange på dårlig luft som et problem.

Tabell 8 Andel skolefritidsordninger etter bruk av lokaler og rom. I prosent. N=60

Lokaler	Rom
Skolelokaler 63	Egen base 85
Eget hus 15	Spesialrom 5
Fritidsklubb 9	Klasserom 3
Barnehave 3	Annet 7
Grendehus 2	
Brakkepaviljong 2	
Rullerende 2	
Annet 5	

Tabell 9 Årsak til lite tilfredshet med ordningens lokaliteter blant daglige ledere. I prosent.

	Lokaler inne	Arealer ute
For små lokaler/utearealer	27	12
Dårlig luft	23	
For mye støy innenfra	12	
Dårlig vedlikehold/renhold	10	
For nær undervisningen	8	3
Dårlig lys	8	
For mye støy utenfra	3	
For store lokaler	2	7
Trafikkarlig område		8
Annet	12	13

⁷ I Grimsrud (1994) vises det til Lidén og Tronvoll (1994).

Så mange som 47 prosent av foreldrene mener at lokalene er mindre tilfredsstillende. Foreldrene trekker som oftest frem at lokalene er for små. For mye støy og for dårlig luft er også hyppig nevnt.

Flere er fornøyd med utearealene enn med lokalene inne

Alle ordningene har tilgang til utearealer. Flere av de daglige lederne er fornøyd med utearealene enn med lokalene inne. Det er ingen forskjell avhengig av om de daglige lederne representerer private eller kommunale ordninger. Det kan imidlertid se ut som om daglige ledere av ordninger i skolelokaler er noe mer fornøyd med utearealene enn andre.

6.3 Ansatte

«I tillegg til ledere med god faglig kompetanse for arbeid med barn, er det en fordel at voksne med ulik erfaring og bakgrunn er knyttet til skolefritidsordningen. Pensjonister, snekkere, kunstnere og andre interesserte voksne har en annen rolle og en annerledes form for kompetanse som kan berike barna hverdag» (St.meld. nr. 40 1992–93).

Et kvalitativt godt skolefritidstilbud forutsetter at det er et tilstrekkelig antall ansatt i ordningen og at de ansatte har de nødvendige kvalifikasjoner. Personalbehovet er avhengig av antall barn, antall barn med særskilte behov og åpningstider. I de tidligere fritidshjemmene var personaltettheten om lag ti barn per ansatt. I dagens skolefritidsordninger er det i gjennomsnitt elleve barn per fast ansatt. I de store byene er det flere barn per ansatt enn i mindre tettbygde områder. Fra departementets side er det anbefalt at skolefritidsordningen knytter til seg kvinner og menn med variert bakgrunn. Det er i all hovedsak kvinner som arbeider i ordningen. På landsbasis viser det seg at 87 prosent av de fast ansatte er kvinner. 14 prosent av ordningene har pedagoger blant personalet. Det er mindre vanlig å ha kunstnere/kunsthåndverkere eller instruktører fra organisasjoner blant de fast ansatte (Grimsrud op.cit.).

Hvor mange barn er det per ansatt i ordningene i Oslo kommune, hva er ansattes bakgrunn og hvordan trives de med sitt arbeid?

Mange barn per ansatt

Det er i gjennomsnitt over 15 barn per ansatt⁸ (både fast ansatte og ikke faste ansatte) i skolefritidsordningene som er omfattet av denne undersøkelsen. Dette anslaget gjelder hvis alle barna er i ordningen hele tiden ordningen har åpent. Anslaget er kanskje noe høyt, fordi det sjelden vil være slik at alle barna er til stede i hele åpningstiden. Noen barn er påmeldt ordningen på redusert tid, men dette gjelder bare om lag seks prosent. Imidlertid er det vanlig at flere av barna kommer og går og ikke nødvendigvis er i ordningen hele åpningstiden.⁹ Likevel vil vi påpeke at det i gjennomsnitt er betydelig flere barn per ansatt i Oslo kommunes ordninger enn i ordninger i resten av landet.

⁸ Vi har beregnet dette tallet på følgende måte: (antall barn * antall timer åpent per uke) / (antall timer i uken utført av fast ansatte + antall timer i uken utført av ikke fast ansatte). Dermed har vi korrigert for to svakheter ved å beregne antall barn per ansatt ved kun å se på forholdet mellom antall barn og antall ansatte: for det første arbeider ikke alle ansatte like mange timer, og for det andre har skolefritidsordningene ulik åpningstid.

⁹ I Årsstatistikk for bydelene 1995 er barn per årsverk brukt som mål. Med utgangspunkt i våre data er det i gjennomsnitt 16 barn per årsverk. Det er en sterk sammenheng mellom dette målet og antall barn per ansatt som beregnet over ($r = .86$). Barn per årsverk er beregnet på følgende måte: antall barn i ordningen / (antall timer utført i uken * antall uker åpent i året) / 1750.

Store variasjoner i antall barn per ansatt

Det er store variasjoner i antall barn per ansatt. Hvis vi antar at alle barna er til stede i ordningen fra den åpner til den stenger, finner vi en variasjon mellom fem og 24 barn per ansatt i gjennomsnitt på bydelsnivå. Sammenlikner vi de vestlige bydelene med andre, finner vi at det i gjennomsnitt er nesten 20 barn per ansatt i ordningene i de vestlige bydelene, mot 13 barn per ansatt ellers. Imidlertid finner vi at det er færre barn med behov for spesielle tiltak i de vestlige bydelene: mens det i denne gruppen er sju prosent med slike behov, er det elleve prosent ellers.

Også hvis vi sammenlikner private ordninger med kommunale, finner vi forskjeller. I gjennomsnitt er det 19 barn per ansatt i private ordninger, mot 13 i kommunale. Samtidig har bare tre prosent av barna i private ordninger behov for spesielle tiltak, mot ti prosent ellers.

Ansatte: kvinner med pedagogisk bakgrunn

I Oslo kommune finner vi at skolefritidsordningene i kommunen, som i resten av landet, er en arbeidsplass dominert av kvinner på alle nivåer. I vårt datamateriale finner vi at tre fjededeler av de fast ansatte er kvinner. Det er nesten like stor andel kvinner blant de daglige lederne. Også på bydelsnivå dominerer kvinnene: tre fjerdedeler av bydelsansvarlige for skolefritidsordningen er kvinner.

På alle nivåer finner vi at hovedvekten av de ansatte har en eller annen form for pedagogisk bakgrunn. Blant de bydelsansvarlige er hele 77 prosent lærere eller førskolelærere. I tillegg er det flere som har en annen form for pedagogisk utdanning. Hver tredje daglige leder er førskolelærer. 21 prosent er utdannet fritidsleder, og 25 prosent oppgir

Tabell 10 Andel menn ansatt i skolefritidsordningen etter kjønn og bakgrunn. I prosent

	Bydelsansvarlig	Daglig leder	Fast ansatte
Mann	26	31	26
N	(22)	(60)	(464)

Tabell 11 Andel ansatte i skolefritidsordningen etter bakgrunn. I prosent.

	Bydelsansvarlig	Daglig leder
Førskolelærer	53	30
Lærer	24	21
Annen pedagogisk utdanning	12	25
Ikke pedagogisk utdanning	11	24
N	(22)	(60)

Tabell 12 Andel av ordningene med fast ansatte etter bakgrunn. I prosent.

Pedagogisk bakgrunn	73
Kunstnere/kunsthåndverkere	33
Instruktører fra organisasjoner	10
Håndverkere	7
Pensjonister	0
Annet	90

at de har annen form for pedagogisk bakgrunn (musikkpedagog, skolefritidspedagog, spesialpedagog, barnevernpedagog). Vel tre av fire ordninger har fast ansatte med pedagogisk bakgrunn.

Hver tredje ordning har fast ansatte med bakgrunn i kunstfag/kunsthåndverk. Bare få har fast ansatte med håndverksmessig bakgrunn, og ingen har pensjonister blant sine faste ansatte. Det er altså grunn til å anta at skolefritidsordningen bidrar til å gjøre barnas hverdag kvinnedominert, og at barna møter voksne med mindre variert bakgrunn enn anbefalt. To av tre foreldre med barn i ordningen mener at sammensetningen av personalet er viktig. Spesielt trekker de frem at personalet bør bestå av både kvinner og menn, og at aldersvariasjon er av stor betydning.

Mange av de ansatte har annen jobb eller studerer ved siden av

63 prosent av de ansatte i skolefritidsordningen har fast jobb. Nær hver tredje fast ansatt i ordningen har i tillegg annen jobb eller studerer ved siden av. Blant dem som ikke er fast ansatt, er tallet så høyt som seks av ti. Det er ikke overraskende at det er flere i denne gruppen som har annen jobb eller studerer hvis vi ser på antall timesverk utført: de som ikke er fast ansatt er relativt sett noe mindre tid i ordningene enn de som er fast ansatt. Vel en tredjedel av tiden utføres av ikke fast ansatte.

Deltid som fleksibilitetsform kan både forstås som en arbeidsmarkedstilpasning, men også som et uttrykk for at det tas hensyn til arbeidstakernes velferd (Ellingsæter 1995). På den ene siden kan disse funnene være en indikasjon på at slike jobber er gunstige for ansatte som for eksempel ønsker å kombinere jobb og studier. På den annen side kan det være et uttrykk for at det kan være vanskelig å få nok timer i skolefritidsordningen til å få fylt en hel arbeidsuke. Ser vi på årsaker til at ansatte slutter, er det som regel for få timer som oppgis. Mange slutter også for å ta videre utdanning.

Bare ni prosent av de ansatte er lønnet av KAJA-midler. Det er altså ikke slik at skolefritidsordningene er hyppig brukt som tiltaksplassering.

Blant de fast ansatte har sju prosent fremmedspråklig bakgrunn. Andelen øker betydelig hvis vi ser på gruppen av ikke fast ansatte: her har hver fjerde ansatt fremmedspråklig bakgrunn. Det kan være flere forklaringer på dette. En grunn kan være at det er mange fremmedspråklige blant dem som er ansatt på engasjement for å lede spesielle kurs eller aktivitetstilbud. En annen forklaring kan være at fremmedspråklige ofte ikke har de nødvendige språklige (og andre) kvalifikasjoner for å bli fast ansatt.

En arbeidsplass hvor de ansatte trives

Det er rimelig å anta at ansatte som trives vil gi barna et bedre tilbud og samtidig være mer stabil arbeidskraft, noe som også er viktig for barnas følelse av trygghet. Langt de fleste av de daglige lederne sier at de trives godt og mener at de fast ansatte i ordningen gjør det samme. Nesten samtlige legger vekt på at trivselen er knyttet til godt arbeidsmiljø og respons fra barna. Liten gjennomtrekk av ansatte er også et tegn på trivsel. Det er relativt få som er sluttet siste år; om lag hver femte ansatt.

I den grad enkelte mistrives, skyldes det i hovedsak lav bemanning. Også dårlige lokaler oppgis ofte som grunn til mistrivsel. I datamaterialet vårt finner vi en positiv sammenheng mellom mange barn per ansatt og antall ansatte som er sluttet siste år. Vi antar at lav bemanning og dårlige lokaler øker sjansen for at arbeidsplassen oppleves som masete og kaotisk og fører til mistrivsel, både blant de ansatte og blant barna.

6.4 Innhold

«Leken må være et sentralt element fordi den er en del av barnekulturen og vesentlig for barns utvikling og vekst [. . .]. Leken er avhengig av at det finnes miljøer der barna selv har ansvar og deler på ledelse og på å innordne seg. Barn trenger tid og ro for å fordype seg i lek. Det er derfor viktig å finne god balanse mellom tid for lek og andre virksomheter». (St.meld. nr. 40 1992–93).

«Den første (tradisjonen) innebærer kontroll gjennom direkte og indirekte styring som regler og rutiner sørger for. Ordningene er en videreføring av fritidshjemmet ved skolen som i sin tur knytter seg til barnehagetradisjonens dagsrytmestyring. Den andre (tradisjonen) gir tid og rom for at det dannes mindre fellesskap ungene imellom, og at disse skaper sine egne rytmer i løpet av dagen. (Denne tradisjonen) er en videreføring av lekesentret, som tidligere lå utenfor skolen. Lekesentrene kjennetegnes ved at oppmøtet er frivillig, og at barna i stor grad styrer sin egen tid og aktiviteter» (Lidén i Hauglund op.cit.).

Det pågår en bred debatt om hva slags type tilbud skolefritidsordningen skal gi barna. Fra flere fagmiljøers side har det vært tatt til orde for at barna selv bør organisere aktiviteter. De voksne skal være til stede for å sikre rammer rundt barnas «frilek». Andre, og ofte foreldrene, ønsker at skolefritidsordningen bør gi et bredt tilbud aktiviteter samt oppfølging i forhold til lekselesing. Alle er imidlertid enige om at ordningene bør tilby noe mer enn bare «et sted å være».

På landsbasis viser det seg at de fleste ordninger tilbyr en lang rekke forskjellige kurs og aktiviteter, som idrett og forming, musikk og matlaging. Noen har tilbud som sjakk, drama, friluftsliv, miljøvern og så videre. Mange av kursene drives i samarbeid med andre lokale tiltak eller med støtte fra sentrale myndigheter. Det er en del regionale forskjeller i kurstilbudet, og storbyregionene har flere eksterne kurs og et bredere spekter av kurstyper enn andre (Grimsrud op.cit.).

Bedre fritidstilbud og lekemuligheter heller enn tilsyn

Omkring halvparten av ordningene i Oslo kommune har en egen årsplan eller virksomhetsplan. Disse er fundert i en pedagogisk rammeplan i litt over halvparten av tilfellene. I årsplanen legges det oftere vekt på at ordningene skal gi barna et bedre fritidstilbud og bedre lekemuligheter, enn at ordningen skal gi barna tilsyn.

De fleste ordninger har ingen skriftlig dagsplan, men for dem som har, veksler aktivitetene mellom lek inne og ute, lesing, måltider og lekselesing. Ofte nevnes også ulike organiserte tilbud.

Det legges hovedvekt på at barna selv skal organisere aktivitetene

81 prosent av dem som har svart sier at det legges vekt på at barna selv skal organisere aktivitetene. Blant de daglige lederne mener de fleste at det er barna selv eller foreldrene som velger hvilke kurs barna skal meldes på – ikke personalet.

Ordningene bruker egne ansatte til idrett og formingsaktiviteter

De fleste ordningene organiserer idrettsaktiviteter (79 prosent) og formingsaktiviteter (85 prosent) selv. Litt over halvparten av ordningene tilbyr matlagingskurs med egne ansatte. Én av tre ordninger gir musikktilbud ledet av egne ansatte.

En tredjedel av ordningene samarbeider med musikkskolen, men ellers lite samarbeid med lag og foreninger

Nesten halvparten av ordningene gir tilbud om aktiviteter som ikke organiseres direkte gjennom ordningene. Det er mest vanlig at slike tilbud gis én dag i uken. En tredjedel av ordningene samarbeider med musikkskolen. Samarbeid med speidern, idrettslag, kunstskole eller ulike organisasjoner som 4H og liknende, forekommer bare i beskjeden grad.

Det er forholdsvis vanlig at barn som ikke er påmeldt ordningen kan delta på slike eksterne kurs. Der det er åpnet for en slik ordning, viser det seg at andre barn ofte deltar.

Måltider er som regel obligatoriske, mens aktiviteter og lekselesing er frivillig

I seks av ti ordninger er måltidene obligatoriske. I nær halvparten av ordningene er utelek obligatorisk. Kurs og aktivitetstilbud, samt lekselesing, er derimot som regel frivillig.

Tilbud til barn med behov for særskilte tiltak

Det er i første rekke barn med sosiale atferdsvansker som trekkes frem som en gruppe som er ekstra ressurskrevende. Av dem som har svart, nevner så mange som hver fjerde av de daglige lederne at barn med atferdsvansker er en grunn til mistrivsel blant de ansatte. Halvparten av de daglige lederne har svart at denne gruppen har behov for særskilte tiltak, og de aller fleste mener at det er behov for ekstra bemanning for å gi et bedre tilbud til denne gruppen. Mange peker på at fysiske og psykiske funksjonshemmede har behov for mer oppmerksomhet enn i dag. Hver fjerde av dem som har svart legger vekt på at fremmedspråklige som behersker norsk dårlig, er ekstra ressurskrevende.

Lav bemanning rammer først og fremst barn som har behov for ekstra hjelp og støtte. Men også de normalfungerende barna kan bli skadelidende. Jo mer voksenkontakt ett barn krever, jo mindre blir det igjen til de andre. Spesielt er barna med atferdsproblemer vanskelig å integrere i en ordning med lav bemanning. Som Bjørn Reidar Karlsen skriver: «De vanskelige barna er vanskelig for seg selv og for sine omgivelser [. . .]. To-tre slike barn vil kunne sette en hel skolefritidsordning på hodet, lage så mye bråk og uro at alle de andre går rundt og vantrives» (Karlsen op.cit.).

Daglige ledere: barna ønsker mer omsorg og mer tid til lek

Langt de fleste av de daglige lederne som har svart på spørsmålet, er av den oppfatning at barna ønsker mer individuell omsorg. Mange nevner også mer tid til lek. Nesten samtlige tror at barna trives i ordningen og trekker frem leken som viktigste grunn. At de daglige lederne legger stor vekt på lekens betydning, fremgår også av deres svar på hvilket utbytte de mener barna har av ordningen. De legger størst vekt på at barna har lettere for å leke med andre barn og tar mer hensyn til andre. Videre mener mange at barna får større lyst til å prøve seg på nye leker.

De aller fleste av de daglige lederne peker videre på omsorg og trygghet som grunner til barnas trivsel. Så mange som 57 prosent mener samtidig at bespisning er en viktig årsak til at barna liker seg i ordningen. Bråk nevnes hyppigst som grunn til mistrivsel blant barna.

Det er med andre ord basalbehovene som fokuseres når vi ber de daglige lederne svare på hva de tror er årsaker til barnas trivsel og hva de mener at barna ønsker. Dette er ikke overraskende ut fra funn som er gjort i andre evalueringer. For eksempel sier Karlsen følgende i evalueringen av skolefritidstilbudene i Bergen: «Personalet har vært sensitive på faren for overorganisering [. . .]. Personalet tror man produserer overstimulerte og stressete barn på rekke og rad, barn som vil arve de voksnes stressymptomer hvis man ikke påakter at barn også trenger ro, mulighet for tilbaketrekning og inaktivitet i løpet av dagen» (Karlsen 1991).

Som vi skal se i kapittel 7, er det godt samsvar mellom de daglige ledernes oppfatninger og forldrenes oppfatninger. Også foreldrene legger vekt på at barna ønsker mer individuell oppmerksomhet og mer tid til lek. Foreldrene er likevel mer opptatt av kurstilbudet enn de daglige lederne. Halvparten nevner kurstilbudet som en viktig årsak til at barnet trives i ordningen, og én av fem foreldre mener at barnet ønsker flere kurs og spesielle aktiviteter.

6.5 Oppsummering

Om lokaliteter

De fleste ordningene ligger i skolens lokaler og disponerer egen base.

En tredjedel av de daglige lederne av ordningene er svært fornøyd med lokalene, en tredjedel er passe fornøyd og en tredjedel misfornøyd.

Daglige ledere for ordninger som benytter skolens lokaler, er noe mindre fornøyd enn andre.

Nesten halvparten av foreldrene med barn i ordningen mener at lokalene er mindre tilfredsstillende.

For små lokaler, dårlig luft og mye støy er oftest pekt på som problemer både blant ansatte og foreldre.

Det er flere som er fornøyd med utearealene enn lokalene inne.

Om ansatte

Det er i gjennomsnitt over 15 barn per ansatt/16 barn per årsverk.

Det er store variasjoner i antall barn per ansatt mellom ordningene og mellom bydelene. Ordningene i de vestlige bydelene har flere barn per ansatt enn andre, og det er flere barn per ansatt i private ordninger enn i kommunale.

Tre av fire fast ansatte er kvinner, og nesten like mange av de daglige lederne er kvinner.

De fleste ansatte har en eller annen form for pedagogisk bakgrunn.

Tre av fire ordninger har fast ansatte med pedagogisk bakgrunn.

Én av tre ordninger har fast ansatte med bakgrunn i kunstfag/kunsthåndverk, få ordninger har ansatte med håndverksmessig bakgrunn og ingen har pensjonister blant sine fast ansatte.

Én av tre av de fast ansatte har annen jobb eller studerer ved siden av, mens seks av ti av dem som ikke er fast ansatt, gjør det samme.

Sju prosent av de fast ansatte har fremmedspråklig bakgrunn.

De aller fleste ansatte i ordningen trives godt og det er relativt liten gjennomtrekk av personale.

Mistrivsel blant de ansatte er i hovedsak knyttet til lav bemanning og dårlige lokaler.

Om innhold

Målsetningen for de fleste ordninger er å gi bedre lekemuligheter og fritidstilbud heller enn tilsyn.

Omkring halvparten av ordningene har egen årsplan, men nesten ingen har skriftlig dagsplan.

I åtte av ti ordninger legges det hovedvekt på at barna selv skal organisere aktivitetene.

I de fleste ordninger organiseres idrettsaktiviteter og formingsaktiviteter, og noen ordninger gir musikktilbud og matlagingskurs.

Halvparten av ordningene gir tilbud om aktiviteter som ikke organiseres direkte under ordningen. Det er mest vanlig at slike tilbud gis en gang i uken.

En tredjedel av ordningene samarbeider med musikkskolen, men ellers er det lite samarbeid med foreninger og lag som for eksempel speidern, idrettslag, kunstskoler eller 4H.

I seks av ti ordninger er måltidene obligatoriske. Utelek er ofte obligatorisk.

Kurs og aktivitetstilbud, samt lekselesing, er som regel frivillig.

Halvparten av de daglige lederne mener at det er behov for å gi bedre tilbud til barn med sosiale atferdsvansker.

Både de daglige lederne og foreldrene til barn i ordningen mener at barna har behov for mer individuell omsorg og mer tid til lek.

Lekemuligheter, omsorg og trygghet, samt bespisning, er viktige grunner til barnas trivsel ifølge de daglige lederne.

Foreldrene til barn i ordningen trekker i tillegg frem kurstilbudet som viktig årsak til barnas trivsel.

De daglige lederne hevder at bråk er viktigste grunn til at enkelte barn mistrives. Også foreldrene legger vekt på dette, men fokuserer samtidig på mangel på voksenkontakt som et problem.

I neste kapittel spør vi hvordan foreldrene vurderer tilbudet og hva som er grunn til at foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen ikke bruker ordningen.

7 Foreldrenes vurdering av skolefritidstilbudet

Hvordan vurderer foreldre med barn i ordningen tilbudet og hva er årsaker til at foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen ikke bruker tilbudet?

7.1 Hvordan vurderer foreldre med barn i ordningen tilbudet?

Ordningen har høy legitimitet

Nær samtlige av foreldrene som har barn i ordningen mener at ordningen er et bedre alternativ til at barna går uten tilsyn, og så mange som halvparten av foreldrene mener at ordningen er et like godt eller bedre alternativ i forhold til at de selv skulle sett til barna. Ordningen som sådan nyter med andre ord stor legitimitet blant foreldrene. De fleste foreldre med barn i ordningen mener at ordningen er ganske god, men de har flere kritiske merknader til hvordan ordningen fungerer.

For dårlige lokaler, for høy pris

Foreldrene er minst fornøyd med lokalene til skolefritidsordningen. Hele 47 prosent mener at lokalene er mindre tilfredsstillende. For små lokaler, for mye støy inne og dårlig luft er hyppigste grunner til denne vurderingen. Mange legger også vekt på at renhold og vedlikehold er for dårlig. Litt over halvparten av foreldrene mener at skolefritidsordningene er for dyre. Likevel sier 78 prosent at de er villige til å betale ekstra for kurs og spesielle aktiviteter. De fleste mener imidlertid at matservering bør inngå i prisen. Enkelte synes ordningen gir for lite leksehjelp. Noen av foreldrene ønsker at ordningen skal tilby flere kurs og spesielle aktiviteter.

Lek, aktivitetstilbud og voksenkontakt er viktig for barnas trivsel

Litt over halvparten av foreldrene har inntrykk av at barna trives i stor grad. De trekker som oftest frem som positivt at barna får leke sammen med andre barn, og mener at dette er den viktigste grunnen til barnas trivsel. Mange nevner også som positivt at barna får delta på spesielle kurs og tror at kurstilbudet er viktig for at barna trives. Det er en tendens til at foreldrene er mer fornøyd avhengig av antall dager per uke det tilbys eksterne kurs.

At barna får voksenkontakt, vurderes også som positivt av mange. Én av fire foreldre vektlegger individuell oppmerksomhet som en viktig grunn til at barna trives i ordningen. Like mange legger vekt på at ordningen avlaster foreldrene og gir trygghet når foreldrene er på jobb.

For mange barn per ansatt gir liten oppmerksomhet fra de voksne

Av dem som ikke tror at barna trives så godt i ordningen, er det for liten oppmerksomhet fra de voksne som oftest trekkes frem som grunn. Foreldre til gutter legger større vekt på at det er for liten oppfølging av de voksne/lite kontroll/tilsyn, enn det foreldre til jenter gjør. Det er en negativ sammenheng mellom antall barn per ansatt og hvor fornøyde foreldrene er med tilbudet. Jo flere barn per ansatt, jo mindre fornøyde er foreldrene, men det spiller ingen rolle hva slags bakgrunn de ansatte har. Det viser seg også å være en sammenheng mellom andelen fornøyde foreldre og andelen av de ansatte som er sluttet siste år: jo færre som er sluttet, jo mer fornøyde foreldre. Dette funnet kan ha

to forklaringer. For det første kan det være slik at foreldrene vurderer utskifting av personalet som negativt, fordi gjennomtrekk kan skape utrygghet og uforutsigbarhet for barna. For det andre kan det tenkes at foreldre og ansatte er misfornøyde av samme grunn: for eksempel vil for få ansatte eller dårlige lokaler skape mistrivsel både hos barna og hos de ansatte. De ansatte kan velge å skifte jobb.

Større fleksibilitet etterlyses

Mistrivsel blant barna forklares også med at barna vil være sammen med barn som ikke deltar i ordningen eller selv vil velge om de skal delta eller ikke. Nesten halvparten av foreldrene mener at det burde være større fleksibilitet i forhold til oppholdstider, og mange peker på at barna bør få fortsette utover 3. klasse.

Foreldrene er mer tilfredse hvis det er klare rammer for virksomheten

Det er en sterk sammenheng mellom hvor fornøyd foreldrene er og om ordningen har en skriftlig dagsplan eller ikke. Foreldrene er mer tilfredse hvis det er klare rammer for virksomheten. Dette funnet kan igjen ha to forklaringer. For det første kan det være slik at en skriftlig dagsplan er en god indikasjon på hvor velfungerende ordningen som sådan er. For det andre kan det tenkes at foreldrene i ordninger med skriftlig dagsplan vet hva de får og derfor har forventninger til tilbudet som stemmer overens med hva slags tilbud som faktisk gis.

Tabell 13 Foreldrenes rangering av hva som er mest positivt ved ordningen. I prosent. N=322

At barna får leke sammen med andre	88
At barna får delta på kurs	42
At ordningen avlastet foreldrene	35
At barna får voksenkontakt	24
Tilsyn/trygghet for barnet	23
At barnet får gjort lekser	11
Matsservering	1
Flinke voksne/arrangerer turer/aktiviteter	1
Mulighet for å lære norsk	0
Ubesvart	1

Tabell 14 Foreldrenes rangering av hva som er mest negativt ved ordningen. I prosent. N=322

Dårlige lokaliteter	36
Dårlig leksehjelp	13
For få kurs	11
For få voksne/for mye gjennomtrekk/liten voksenkontakt	9
Høyt støynivå	7
For mange barn på for liten plass	7
Ukvalifiserte voksne	6
For uorganisert	6
Liten oppfølging fra voksne	6
For mange kurs	2
For mye bråk	2
For mye lek	2
Behov for færre timer	1
Lite utelek	1
Dårlig inneklima	1
Dårlig utemiljø	1
Bør være varmt måltid	1
For kort åpningstid	1
Annet	2
Ikke sikker	18
Ubesvart	15

7.2 Hvorfor velger noen foreldre å ikke benytte seg av tilbudet?

Foreldrene ønsker å se til barnet selv

Den viktigste grunnen til at foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen ikke benytter seg av skolefritidstilbudet, er at en ønsker å se til barnet selv. To av tre av disse foreldrene er ikke i arbeid eller har deltidsstilling. Blant foreldre med barna i ordningen, er sju av ti i full stilling.

Skolefritidsordningen har noe mindre legitimitet blant gruppen foreldre som ikke bruker ordningen enn blant foreldre som bruker ordningen: det er færre som mener at ordningen er et bedre alternativ til at barna går uten tilsyn. Litt over halvparten av disse foreldrene mener at ordningen er et dårligere alternativ enn at foreldrene gir tilsyn. Det er imidlertid ikke slik at disse foreldrene gjennomgående har lavere tillit til tilsynsordninger enn andre: det er for eksempel ingen forskjell i tidligere barnehagebruk blant barn som går i ordningen og barn som ikke går i ordningen. Både blant barna i ordningen og blant barna som ikke går i ordningen, har ni av ti barn gått i barnehage. Det er heller ikke slik at barn som ikke går i skolefritidsordningen har et annet fritidsaktivitetsmønster enn barn som går i ordningen: det er ingen forskjell i barnas bruk av fritidsaktiviteter som for eksempel idrett, musikk, speider eller drama.

Av dem som har svart på spørreskjemaet, har halvparten barn som tidligere har gått i ordningen. Det er flere i denne gruppen foreldre som har barn i 3. klasse enn i gruppen av foreldre med barn i ordningen. Dette kan forklare hvorfor én av fire foreldre mener at barnet klarer seg selv.

Tabell 15 Grunner til at foreldre med barn i aktuell aldersgruppe ikke bruker skolefritidsordningen. I prosent. N=91

Jeg ønsker å se til barnet selv	49
Barnet klarer seg selv	27
Ordningen koster for mye	22
Benytter andre tilsynsmuligheter	15
Ordningen er for lite fleksibel	10
For mye bråk	5
Har tilsyn hjemme	4
For lite organisert	3
Åpningstidene dekker ikke behov	2
Ordningen fratrer barnet mulighet for lek	2
Barnet vokste fra det	2
For lite tilsyn/for få voksne	2
Kurs koster for mye	1
Har deltatt, trivdes ikke	1
Står på venteliste	0
Annet	0
Ikke sikker	1
Ubesvart	7

Mange mener dessuten at ordningen er for dyr

Samtidig er det så mange som 22 prosent som ikke bruker ordningen fordi de mener at ordningen er for dyr. Det er imidlertid ingen forskjell på inntektsnivået blant foreldre som bruker ordningen og blant foreldre som ikke bruker ordningen. Dette kan tyde på at enkelte av foreldrene vurderer kostnader til ordningen relativt til bortfall av inntekt som følge av at de ikke arbeider full tid.

Nesten halvparten ville brukt ordningen dersom barna kunne delta av og til

Nesten halvparten av foreldrene som ikke bruker ordningen ville ha gjort det dersom barna kunne delta av og til. Dette funnet stemmer godt overens med at nesten halvparten av foreldrene som bruker ordningen etterlyser større fleksibilitet i oppholdstid.

Sammenlikning foreldre med fremmedspråklig bakgrunn og andre

Fordi det generelt er lav svarprosent blant gruppen foreldre som ikke bruker ordningen og spesielt blant gruppen foreldre med fremmedspråklig bakgrunn, kan vi ikke sammenlikne ikke-brukere med fremmedspråklig bakgrunn med andre ikke-brukere. Vi vet derfor ikke om det er andre grunner til at foreldre med fremmedspråklig bakgrunn ikke ønsker å bruke skolefritidsordningen enn andre foreldre.

7.3 Oppsummering

Om foreldre med barn i ordningen

Ordningen har høy legitimitet, men foreldrene har flere kritiske merknader.

Dårlige lokaler, få ansatte og høy pris er hyppigste grunner til misnøye blant foreldrene.

Lek, aktivitetstilbud og voksenkontakt vurderes som viktig for barnas trivsel.

For liten oppmerksomhet fra de voksne er vanligste årsak til at barna ikke trives.

Større fleksibilitet i forhold til hvor mye og hvor lenge barna kan delta, etterlyses.

Foreldrene er mer tilfredse hvis det er klare rammer for virksomheten og virksomheten er strukturert.

Om foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som ikke bruker ordningen

De fleste foreldre som ikke bruker tilbudet ønsker – og har mulighet til – å se til barna selv.

Én av fire foreldre mener ordningen er for dyr.

Nesten halvparten ville brukt tilbudet dersom det hadde vært mulig å delta av og til.

Om bruk av andre tilsynsordninger og fritidsaktiviteter

Det er ingen forskjell i tidligere barnehagebruk blant barna i ordningen og barna som ikke går i ordningen.

Det er ingen forskjell i barnas bruk av fritidsaktiviteter.

I neste kapittel presenteres rektorenes, de daglige ledernes og de bydelsansvarliges synspunkter på samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene.

8 Hvordan fungerer samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene?

Hva mener rektorene og de ansatte i skolefritidsordningen om samarbeidet mellom skolen og skolefritidsordningene?

8.1 Rektorene mer positive til samarbeidet enn ansatte i skolefritidsordningen

Skolefritidsordningene samarbeider med mange. Kulturetaten, barnevernet, sosial-etaten, pp-tjenesten, pedagogisk fagsenter, helsesøster og etat for park og idrett er etater ordningen har kontakt med. Skoleetaten er likevel viktigste samarbeidspart for skolefritidsordningene. De fleste ordningene benytter skolens lokaler. I tillegg til samarbeid knyttet til administrasjon, rengjøring og vedlikehold, er det utviklet samarbeid om oppfølging av elever.

Rektorene er gjennomgående mer positive til samarbeidet mellom skolen og skolefritidsordningen enn det de daglige lederne i ordningene er: 56 prosent av rektorene er overveiende godt fornøyd med samarbeidet, mot 36 prosent av de daglige lederne i skolefritidsordningen.

Rektorene er mer fornøyd enn de daglige lederne både i forhold til samarbeid knyttet til åpningstider, bruk av samme personell, renhold og vaktmesterfunksjoner. De daglige lederne mener derimot at samarbeidet om lokaler fungerer bedre enn det rektorene gjør.

Når det gjelder oppfølging av elever, er begge parter samstemte i at samarbeidet om disse ikke fungerer like godt som samarbeidet knyttet til ordningens bruk av skolen. Rektorene vurderer samarbeid om oppfølging av barn med atferds- og lærevansker mer positivt enn de daglige lederne, men mener samarbeidet om lekser ikke fungerer så godt som de daglige lederne synes.

8.2 Bør skolefritidsordningen legges til skolen?

Nesten samtlige av rektorene i undersøkelsen svarer ja på spørsmålet om skolefritidsordningen bør legges til skolen. De ser da et behov for å øke skolens fritidspedagogiske kompetanse. Mange ønsker også å integrere daglig leder i arbeidet. Samtidig svarer 93 prosent at det er behov for økte ressurser.

Bydelsansvarlige for skolefritidsordningen er ikke like positive til et slikt forslag: de fleste mener at skolen har middels forutsetninger for å overta skolefritidsordningen.

8.3 Oppsummering

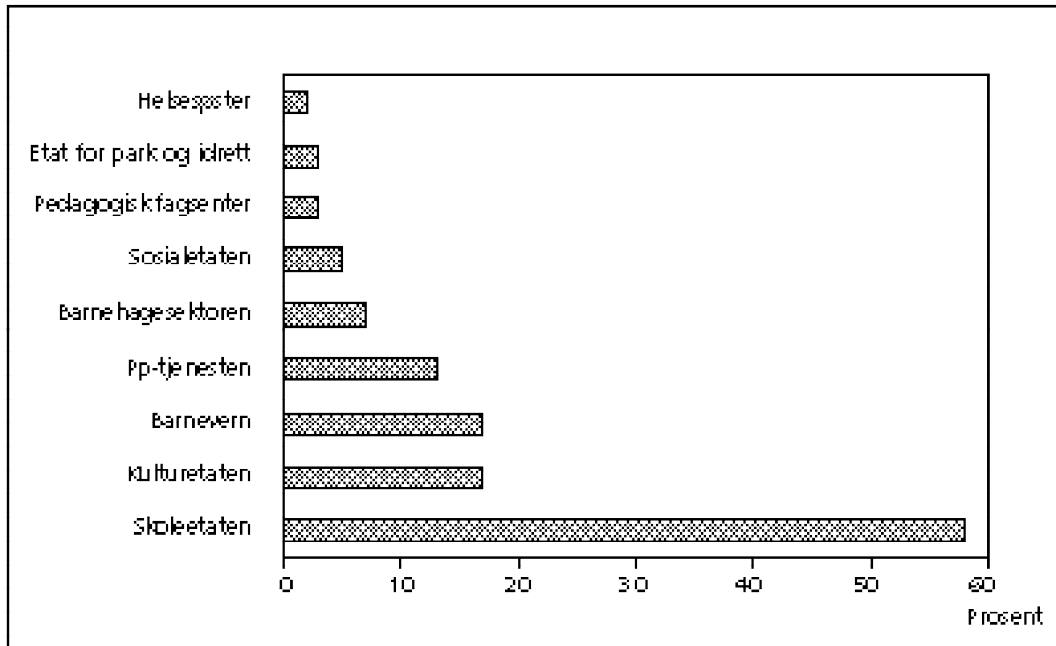
Skolefritidsordningen samarbeider med mange etater, men skoleetaten er den viktigste.

Rektorene er gjennomgående mer positive til samarbeidet med ordningene enn de daglige lederne av ordningene er.

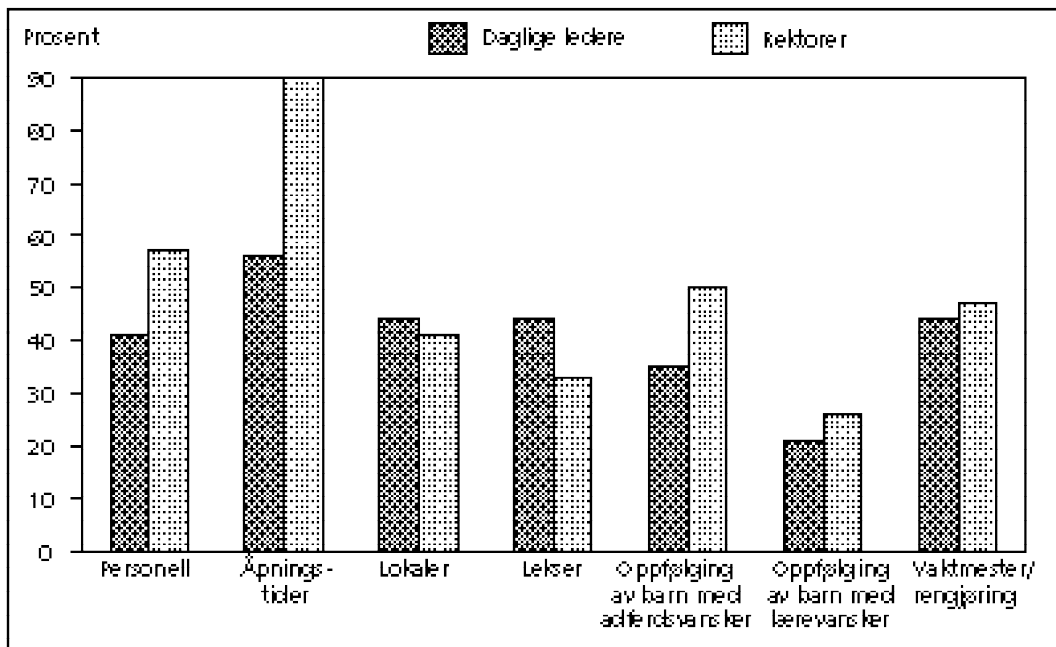
Partene er samstemte i at samarbeid knyttet til ordningens bruk av skolens lokaler fungerer bedre enn samarbeid om oppfølging av barn med spesielle behov.

Nesten samtlige rektorer mener at skolefritidsordningn bør legges til skolen, mens de bydelsansvarlige for ordningene er mindre positive til et slikt forslag.

I neste del avsluttes notatet ved å gi en oppsummering av de funn som er gjort. Det følger 6 ideer på spørsmåle som ordningene arbeider med å bedre skolens fritidstilbudet.

Figur 7 Andel som sier at de er overveiende godt fornøyd. I prosent.

9 Oppsummering av funn

Målsetningen med evalueringen er å gi grunnlag for tiltak som kan bedre skolefritidstilbudet i kommunen. Notatet gir en bred oversikt over ordningen slik den praktiseres i bydelene, og beskriver variasjoner mellom ordninger og bydeler og hvordan foreldre, ansatte i ordningene og rektorene ved skolene vurderer ordningen. Notatet reiser følgende problemstillinger (avsnitt 1.5):

Hva slags tilbud gis i skolefritidsordningen?

Er det stor variasjon i tilbudet?

Hvem er ansatt i ordningene og hva mener de om sin arbeidsplass?

Hvordan vurderer foreldre som har barn i ordningen skolefritidstilbudet?

Hvem er det som ikke går i skolefritidsordningen – og hvorfor ikke?

Hvordan fungerer samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene?

For å besvare problemstillingene, er det foretatt spørreskjemaundersøkelser blant daglige ledere av ordningene, bydelsansvarlig for ordningene, foreldre som har barn i ordningen, foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som ikke bruker ordningen, samt rektorene ved skolene. Funnene bygger på svar fra til sammen 566 informanter. I det følgende gis en oversikt over de funnene som er presentert og diskutert i notatet.

Om strukturelle premisser for skolefritidsordningen

Skolefritidsordningen er ikke hjemlet i lov.

Kommunene er gitt det praktiske ansvaret med å tilrettelegge nødvendige rammebetingelser for det lokale arbeidet slik at aktuelle behov blir dekket.

Statlige retningslinjer er få og generelle, og i hovedsak knyttet til vilkår for stats-tilskudd.

Bystyret vedtar minimums åpningstider og maksimalsatser for oppholdsbetaling ved ordinær og redusert pris.

Bydelsutvalgene skal godkjenne ordningen og føre tilsyn. Bydelsutvalgene er gitt fullmakt til å fastsette oppholdsbetaling innenfor rammene av maksimalsatsene vedtatt av bystyret.

Om organisering

Skolefritidsordningene er først og fremst et kommunalt tilbud.

Administrasjon av ordningen er som regel tillagt en kulturavdeling eller en avdeling for kultur og oppvekst.

Det er stor variasjon fra bydel til bydel i antall ordninger i bydelen.

I enkelte bydeler er det opprettet egne koordinatorene som et mellomledd mellom bydelsansvarlig for ordningen og de daglige lederne av ordningene i bydelen.

Om finansiering

Kostnadene per plass er i gjennomsnitt like i vestlige bydeler som i andre bydeler, og i kommunale som i private ordninger.

Kostnadene per plass varierer imidlertid fra bydel til bydel og fra ordning til ordning.

Variasjon i kostnader har sammenheng med aktivitetstilbud.

Kostnadene dekkes av statsstøtte, foreldrebetaling og bydelsfinansiering, men det varierer fra bydel til bydel hvor stor andel av kostnadene som dekkes av henholdsvis stat, foreldre og bydel.

I de vestlige bydelene dekker både statstilskudd og bydelsfinansiering en mindre del av kostnadene enn i andre bydeler.

Foreldrebetalingen dekker om lag to tredjedeler av kostnadene i de vestlige bydelene og i de private ordningene.

Om foreldrebetaling

Foreldrene betaler omtrent det samme uansett bydel og uansett om ordningen er privat eller kommunal. Prisen er fastsatt etter bystyrevedtak om maksimalsats.

Tre av ti barn i vestlige bydeler får mat inkludert i prisen, mot åtte av ti barn andre steder.

To av tre barn går i ordninger hvor foreldrene ikke må betale ekstra for kurs og aktivitetstilbud som ordningen selv organiserer.

Åtte av ti barn går i ordninger hvor foreldrene må betale ekstra for kurs og aktivitetstilbud ordningen ikke organiserer selv.

Halvparten av foreldrene synes ordningen er for dyr, men de fleste er villige til å betale ekstra for kurs og spesielle aktiviteter.

Halvparten av foreldrene mener at matsservering bør inngå i prisen.

Om dekningsgrad

Det er få barn på venteliste til skolefritidsordningen.

I gjennomsnitt er dekningsgraden på 51 prosent, men dekningsgraden varierer betydelig fra bydel til bydel og mellom årsklasser.

Mens ni av ti småskolebarn går i skolefritidsordningen i enkelte bydeler, går bare fire av ti barn i andre bydeler i ordningen.

Det er lavere dekningsgrad blant barna i de vestlige bydelene enn i andre bydeler.

Det er i første rekke 1. og 2.-klassingene som bruker ordningen.

Én av fire 6-åringer går i skolefritidsordningen.

Én av fem barn med fremmedspråklig bakgrunn går i ordningen. Det er færre barn med fremmedspråklig bakgrunn i vestlige bydeler og blant disse er dekningsgraden i skolefritidsordningen lavere enn for barn med fremmedspråklig bakgrunn ellers.

Åtte–ni prosent av barna i ordningene har behov for særskilte tiltak fordi de behersker norsk dårlig, har atferdsvansker eller psykiske/fysiske funksjonshemminger. Det er relativt sett færre barn med behov for særskilte tiltak i ordningene i de vestlige bydelene enn i andre bydeler, og i de private ordningene enn i de kommunale.

Om åpningstider

Skolefritidsordningen er som regel et heldags- og helårstilbud.

Tre av fire foreldre med barn i ordningen er fornøyd med åpningstidene.

Om lokaliteter

De fleste ordningene ligger i skolens lokaler og disponerer egen base.

En tredjedel av de daglige lederne av ordningene er svært fornøyd med lokalene, en tredjedel er passe fornøyd og en tredjedel misfornøyd.

Daglige ledere for ordninger som benytter skolens lokaler, er noe mindre fornøyd enn andre.

Nesten halvparten av foreldrene med barn i ordningen mener at lokalene er mindre tilfredsstillende.

For små lokaler, dårlig luft og mye støy er oftest pekt på som problemer både blant ansatte og foreldre.

Det er flere som er fornøyd med utearealene enn lokalene inne.

Om ansatte

Det er i gjennomsnitt over 15 barn per ansatt/16 barn per årsverk.

Det er store variasjoner i antall barn per ansatt mellom ordningene og mellom bydelene. Ordningene i de vestlige bydelene har flere barn per ansatt enn andre, og det er flere barn per ansatt i private ordninger enn i kommunale.

Tre av fire fast ansatte er kvinner, og nesten like mange av de daglige lederne er kvinner.

De fleste ansatte har en eller annen form for pedagogisk bakgrunn.

Tre av fire ordninger har fast ansatte med pedagogisk bakgrunn.

Én av tre ordninger har fast ansatte med bakgrunn i kunstfag/kunsthåndverk, få ordninger har ansatte med håndverksmessig bakgrunn og ingen har pensjonister blant sine fast ansatte.

Én av tre av de fast ansatte har annen jobb eller studerer ved siden av, mens seks av ti av de som ikke er fast ansatt gjør det samme.

Sju prosent av de fast ansatte har fremmedspråklig bakgrunn.

De aller fleste ansatte i ordningen trives godt og det er relativt liten gjennomtrekk av personalet.

Mistrivsel er i hovedsak knyttet til lav bemanning og dårlige lokaler.

Om innhold

Målsetningen for de fleste ordningene er å gi bedre lekemuligheter og fritidstilbud heller enn tilsyn.

Omkring halvparten av ordningene har egen årsplan, men nesten ingen har skriftlig dagsplan.

I åtte av ti ordninger legges det hovedvekt på at barna selv skal organisere aktivitetene.

I de fleste ordninger organiseres idrettsaktiviteter og formingsaktiviteter, og noen ordninger gir musikktilbud og matlagingskurs.

Halvparten av ordningene gir tilbud om aktiviteter som ikke organiseres direkte under ordningen. Det er mest vanlig at slike tilbud gis én gang i uken.

En tredjedel av ordningene samarbeider med musikkskolen, men ellers er det lite samarbeid med foreninger og lag som for eksempel speidern, idrettslag, kunstskoler eller 4H.

I seks av ti ordninger er måltidene obligatoriske. Utelek er ofte obligatorisk.

Kurs og aktivitetstilbud, samt lekselesing, er som regel frivillig.

Halvparten av de daglige lederne mener at det er behov for å gi bedre tilbud til barn med sosiale atferdsvansker.

Både de daglige lederne og foreldrene til barn i ordningen mener at barna har behov for mer individuell omsorg og mer tid til lek.

Lekemuligheter, omsorg og trygghet, samt bespisning, er viktige grunner til barnas trivsel ifølge de daglige lederne.

Foreldrene til barn i ordningen trekker i tillegg frem kurstilbudet som viktig årsak til barnas trivsel.

De daglige lederne hevder at bråk er viktigste grunn til at enkelte barn mistrives. Også foreldrene legger vekt på dette, men fokuserer samtidig på mangel på voksenkontakt som et problem.

Om foreldre med barn i ordningen

Ordningen har høy legitimitet, men foreldrene har flere kritiske merknader.

Dårlige lokaler, få ansatte og høy pris er hyppigste grunner til misnøye blant foreldrene.

Lek, aktivitetstilbud og voksenkontakt vurderes som viktig for barnas trivsel.

For liten oppmerksomhet fra de voksne er vanligste årsak til at barna ikke trives.

Større fleksibilitet i forhold til hvor mange og hvor lenge barna kan delta, etterlyses.

Foreldrene er mer tilfredse hvis det er klare rammer for virksomheten og virksomheten er strukturert.

Om foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen som ikke bruker ordningen

De fleste foreldre som ikke bruker tilbudet ønsker – og har mulighet til – å se til barna selv.

Én av fire foreldre mener ordningen er for dyr.

Nesten halvparten ville brukt tilbudet dersom det hadde vært mulig å delta av og til.

Om bruk av andre tilsynsordninger og fritidsaktiviteter

Det er ingen forskjell i tidligere barnehagebruk blant barna i ordningen og barna som ikke går i ordningen.

Det er ingen forskjell i barnas bruk av fritidsaktiviteter.

Om samarbeidet mellom skolefritidsordningene og skolene

Skolefritidsordningen samarbeider med mange etater, men skoleetaten er den viktigste.

Rektorene er gjennomgående mer positive til samarbeidet med ordningene enn de daglige lederne av ordningene er.

Partene er samstemte i at samarbeid knyttet til ordningens bruk av skolens lokaler fungerer bedre enn samarbeid om oppfølging av barn med spesielle behov.

Nesten samtlige rektorer mener at skolefritidsordningen bør legges til skolen, mens de bydelsansvarlige for ordningene er mindre positive til et slikt forslag.

10 utfordringer

10.1 Et godt skolefritidstilbud til byens barn?

For få ansatte – for mye bråk?

I denne evalueringen er ikke barna intervjuet, og vi vet derfor lite om hvordan «de egentlige brukerne» vurderer skolefritidstilbudet. Halvparten av foreldrene som svarer på vegne av barna, sier imidlertid at barna trives i stor grad. Leken trekkes frem som viktigste grunn til trivsel. De daglige lederne av ordningene har også inntrykk av at barna trives godt og tror også at dette skyldes mulighetene til lek. Samtidig peker de daglige lederne på trygghet og individuell omsorg som viktige kilder til barnas trivsel.

Ikke desto mindre svarer så mange som én av tre foreldre at barnet bare trives i «noen grad». For liten oppmerksomhet fra de voksne er viktigste årsak til mistrivsel. De daglige lederne gir på sin side uttrykk for at barna ønsker mer omsorg. Notatet viser at skolefritidsordningen i gjennomsnitt har 15 barn per ansatt. Dermed blir det liten mulighet for det enkelte barn til å knytte kontakt med de voksne.

Samtidig pekes det på at for mye bråk og støy er en vanlig kilde til mistrivsel blant barna. Dette kan tyde på at det ikke er nok voksne til stede til å hindre at støyen tar overhånd. Mange barn per ansatt rammer i første rekke barn med særskilte behov for hjelp og støtte. Det er en målsetning fra sentrale myndigheter at barna skal få muligheter til fri lek, varierte aktiviteter og selvstyrt utfoldelse innenfor rammen av skolefritidstilbudet. Det vektlegges at ikke alle barn har like stort læringsutbytte av den frie, selvstyrte aktiviteten, fordi de mangler grunnleggende kunnskap og evner som er nødvendig for variert lek og utviklende samvær med andre barn. Mange barn har behov for strukturer og aktiviteter ledet av voksne. Dette notatet viser at så mange som åtte–ni prosent av barna har behov for særskilte tiltak. Barn med sosiale atferdsvansker oppfattes som ekstra ressurskrevende, og de daglige lederne fremhever at det er behov for økt bemanning for å ivareta denne gruppens behov i ordningen. Tre av fire bydelsansvarlige mener at denne gruppen har behov for et bedre tilbud. Barn som er utagerende, impulsive, urolige og er rastløse og har store konsentrasjonsproblemer, har behov for tett oppfølging av voksne for å fungere sammen med andre barn. I en evaluering av skolefritidstilbud i Bergen kommune, konkluderer forfatteren med at

«Med den økonomi og bemanning det legges opp til (1:12/15 ansatt per barn), vurderes tilbudene i beste fall å kunne gi noenlunde forsvarlig tilbud til normalfungerende barn [. . .] De vanskelige barna er vanskelig for seg selv og for sine omgivelser. De bråker, skriker, nekter å akseptere regler, mangler ferdigheter, griser og har i det hele tatt en væremåte som innbyr til å avvise dem. [. . .] To–tre slike barn vil kunne sette en hel skolefritidsordning på hodet, lage så mye bråk og uro at alle de andre går rundt og vantrives. [. . .] Med den bemanningsnorm og økonomi det her legges opp til skal det ikke mer enn en slik unge til for å få dette til å bli en ordning som overhodet ikke er vinklet på barns behov» (Karlsen op.cit).

Opplevelsen av bråk og «kaos» er også et spørsmål om gode nok lokaliteter: det bør være mulig å disponere rom og utearealer som sikrer at forskjellig type lek og aktiviteter kan foregå samtidig. Som vi har sett, er det delte meninger blant de daglige lederne i vur-

deringen av lokalitetene, og én av tre er misfornøyd. Hele 47 prosent av foreldrene synes lokalene er mindre tilfredsstillende og peker på for små lokaler som et problem.

Det synes derfor å være en særlig utfordring knyttet til å sikre at barna får nødvendig voksenkontakt. Samtidig representerer barn med behov for spesielle tiltak en utfordring med hensyn til bemannings situasjonen. Barn med sosiale atferdsvansker oppleves som ekstra ressurskrevende. Videre er det av stor betydning at lokalene er oppdelte og store nok til å sikre at flere typer aktiviteter kan foregå samtidig. Dette vil være et middel for å redusere mistrivsel knyttet til bråk og støy.

Mer tid til lek eller flere kurstilbud?

Faren for at barna opplever en overorganisert hverdag synes å være en bekymring de daglige lederne deler. De gir uttrykk for at barna ønsker mer tid til lek i ordningen. Her synes det å være en mulig «konflikt» mellom foreldrenes ønsker på vegne av sine barn og skolefritidsordningens ansatte: én av fem foreldre tror at barna ønsker flere kurs og spesielle aktiviteter, og nesten halvparten legger vekt på at nettopp kurstilbudet er en viktig grunn til at barna trives i ordningen. Samtidig er det en tendens til at foreldrenes tilfredshet øker med antall (eksterne) kursaktiviteter som tilbys.

De daglige lederne synes å være under et visst krysspress: på den ene siden fokuseres det stadig oftere på hvordan barn overstimuleres, og på den andre siden ønsker foreldrene et godt og bredt aktivitetstilbud for barna. Det er mulig at krysspresset gir seg utslag i paradokser som referert i Haglund (op.cit.):

«Ved en rekke samtaler med daglige ledere har de redegjort for sin oppfatning av hva de vektlegger i virksomheten. Den frie leken, trygghet og at barna selv kan velge, går igjen som svar – nesten uten unntak. Men hvordan er fritiden organisert, hvordan er rammene lagt til rette for dette? Da følger paradokset. Da ramses det opp de utroligste klokkeslett for det ene og for det andre» (Hauglund i Hauglund, red., ibid.).

«I mange ordninger avbrytes leken stadig, av måltider, leksetid og utetid. Tidspunktene for de faste gjøremålene styres av bestemte klokkeslett, og ikke av aktivitetenes rytme og avrunding av dem» (Lidén i Hauglund, red., ibid.).

Samtidig som regelstyring kan ses som svar på krysspress, er det rimelig å anta at mange barn per ansatt og liten plass øker bruken av regelstyring nettopp for å unngå støy og følelsen av kaos. I tillegg kan regelstyring bli en «mestringsstrategi» for ansatte uten nødvendig pedagogisk kompetanse. Skolefritidsordningen er en relativt ny virksomhet, og det er ingen lovfestede krav til formelle kvalifikasjoner for å bli ansatt i ordningen. Som Lidén påpeker: «I vårt land finnes det få fagtradisjoner for en offentlig omsorg for småskolebarn som personalet i skolefritidsordningen kan støtte seg til. [. . .] Omsorgstradisjonene kjennetegnes ved at arbeidet utføres i stor grad ut fra taus kunnskap tilgjengelig gjennom praksis» (Lidén ibid.).

Det synes å være nødvendig med en gjennomgang av skolefritidsordningens innhold. Det bør avklares hvorvidt skolefritidsordningen skal være en forlengelse av skoledagen med aktiviteter til faste tidspunkter og om kurs- og aktivitetstilbudet bør utvikles og forbedres, eller hvorvidt ordningen skal videreutvikles med tanke på å dekke barnas behov for lek, omsorg og bespisning.

Bidrar skolefritidsordningen til å gjøre barns hverdag kvinnedominert?

Som vi har sett, er tre av fire ansatte i skolefritidsordningen kvinner. Det er altså grunn til å anta at ordningen bidrar til å gjøre barns hverdag kvinnedominert. Dette er ikke utelukkende positivt. 91 prosent av foreldrene mener at det er viktig at personalet bør bestå av både menn og kvinner. Som Karlsen sier: «Gutter trenger menn som modeller i sin egen rolle- og identitetsutvikling. Problemet for mange gutter i dag er imidlertid at de kan gå gjennom store deler av sin oppvekst uten å ha særlig kontakt med gode og stabile mannlige rollefigurer» (Karlsen op.cit). Samtidig møter barna voksne med mindre variert bakgrunn enn anbefalt fra KUFs side. Det er få fast ansatte med bakgrunn fra for eksempel håndverk eller kunstfag. Ingen ordninger har pensjonister blant sine fast ansatte. Åtte av ti foreldre mener at det er en fordel at personalet består av både eldre og yngre. Det synes som om det er et stykke igjen hvis det er et ønske å oppnå at

«Skolefritidsordningen bør tilrettelegges for aktiv kulturformidling [. . .]. Et samarbeid med profesjonelle kunstnere kan gi rikt utbytte for barna. Det er også viktig at barna og eldre har kontakt gjennom ulike tiltak i skolefritidsordningen og i nærmiljøet. Kommunen og den enkelte skole har et særlig ansvar for at det ut fra lokale forhold, utvikles et godt samarbeid med lag og foreninger. [. . .] Jevnlig kontakt med pensjonister, håndverkere, husmødre, bønder og andre yrkesgrupper kan berike barns hverdag og gi inspirasjon til lek og skapende aktiviteter». (St.meld. nr. 40 1992–93).

Det synes derfor å ligge en utfordring i rekrutteringen til skolefritidsordningen: det bør være en målsetning å øke antallet mannlige ansatte. Samtidig er det grunn til å vurdere hvordan en kan oppnå at personalet sammen representerer en bredere erfaringsbakgrunn enn hva tilfellet er i dag.

10.2 Et likeverdig tilbud til byens barn?

Som notatet viser, er prisene i skolefritidsordningen omtrent den samme uavhengig av bydel og uavhengig av om ordningen er privat eller kommunal. Imidlertid er det til dels store forskjeller i tilbudet mellom bydelene og mellom ordningene:

Kostnadene per plass varierer betydelig.

Det er stor variasjon i hvor stor andel av utgiftene bydelen finansierer.

Det varierer om foreldrene må betale ekstra for mat og for ulike typer aktivitetstilbud.

Det er stor variasjon i dekningsgrad fra bydel til bydel.

Enkelte bydeler har ikke tilbud til 6-åringer i skolefritidsordningen.

Det er betydelige variasjoner i antall barn per ansatt.

Sammenliknes de vestlige bydelene med andre, finner vi følgende:

Foreldrene dekker nær to tredjedeler av kostnadene i ordningene i de vestlige bydelene, mot halvparten av kostnadene i de andre bydelene.

Tre av ti barn i de vestlige bydelene får mat inkludert i prisen, mot åtte av ti barn ellers i de kommunale ordningene. Inkluderes de private ordningene, finner vi at fem av ti barn i de vestlige bydelene får mat inkludert i prisen, mot åtte av ti barn i de andre bydelene.

Dekningsgraden er lavere i de vestlige bydelene enn i de andre bydelene. Dette gjelder spesielt for 6-åringene.

Bare tolv prosent av fremmedspråklige småskolebarn i de vestlige bydelene går i skolefritidsordningen, mot 25 prosent i de andre bydelene.

Det er i gjennomsnitt 20 barn per ansatt i ordningene i de vestlige bydelene, mot 13 barn per ansatt i de andre bydelene.

Målsetningene med en desentralisert ansvarsmodell er å gi bydelene ansvar for å utvikle tilbudet med utgangspunkt i egne forutsetninger og behov. Denne målsetningen vil lett komme i konflikt med hensynet til et likeverdig tilbud til kommunens barn. Kun der systematiske forskjeller i behov kan dokumenteres, bør systematiske skjevheter i tilbudet tolereres.

Litteratur

Barne- og familiedepartementet/Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet (1995), *Kommunene og 6-årsreformen*. Hovedrapport. Asplan Viak

Byrådets forlag til budsjett 1996, Sak 1 Oslo kommune

Byrådssak nr. 153/92, Skolefritidsordningen og tilbud til 6-åringer

Byrådssak 1323/93, Oppholdsbetaling i heldagstilbud i barnehager og familiebarnehager for 1994. Prinsipper for søkskenmoderasjon mellom de ulike kommunale heldagstilbudene

Byrådssak 1324/93, Retningslinjer for fastsettelse av betalingssatser for opphold i halvdags- og korttidsbarnehager

Carmines, E.G. og R.A. Zeller (1979), *Reliability and Validity Assessment*. Beverly Hills and London: Sage Publications

Ellingsæter, A.L. (1995), «Kjønn, deltidsarbeid og fleksibilitet i arbeidsmarkedet. Det norske eksemplet». I: Olberg, D., red., *Endringer i arbeidslivets organisering*. Fafo-rapport 183. Oslo: Fafo

Engh, K.R. (1994), *Personalet i skolefritidsordningen. Utdanning og kompetanse*. Del I-III. Tønsberg: Eik lærehøgskole

Falkum, E. (1995), *Evaluering av prosjekter i kommunesektoren*. Oslo: Kommuneforlaget AS og Kommunal Opplæring

Faarup, U. m.fl. (1993), *SFO: «en norsk greie?» – en undersøkelse av pakistanske foreldres forhold til skolefritidsordningen*. Prosjektforum for arbeidslivsstudier, Institutt for sosiologi. Oslo: Universitetet i Oslo

Grimsrud, G.M. (1994), *Skolefritidsordningen i Norge*. NIBR-notat 1994:115. Oslo: NIBR

Hage, K., A.B. Djuve og P. Vogt (1994), *Oslo: den delte byen*. Fafo-rapport 161. Oslo: Fafo

Haug, P. m.fl., red., (1991), *Skolefritid og heldagsskole*. Rapport nr. 3 1991. Trondheim: Norsk senter for barneforskning

Hauglund, E. (udatert), «Fritiden som oppvekstarena». I: Hauglund, E., red., *Daglig arbeid i skolefritidsordninger*. Fellessekretariatet for skolefritidsordninger F-3031

Innst.S. nr. 135 1984–85

Karlsen, B.R. (1991), *Skolefritidstilbud som passer for alle? En evaluering av to skolefritidstilbud i Bergen etter ett års prøvedrift*. Rapport nr.2 1991. Barnevernets utviklings-senter

Lidén, H. (udatert), «Barns egenaktivisering og voksenrollen». I: Hauglund, E., red

Lidén, H. og E.L. Brandt (1995), *De frivillige organisasjoners deltakelse i skolefritidsordningen*. Rapport nr. 38. Trondheim: Norsk senter for barneforskning

Lidén, H. og I.M. Tronvoll (1994). *Skolebarn i en forsøkskommune. Brukerperspektiv på skolefritidsordningen og skolenes hjelpetjeneste*. Rapport nr.34. Trondheim: Norsk senter for barneforskning

Nebben, E.B. (1994), *Mellom stat og kommune. En studie av hvordan barns interesser ivaretas i kommunal planlegging*. Rapport nr.11-94. Lillehammer: Østlandsforskning

Oslo-statistikken, *Årsstatistikk for bydelene 1995*. Notat 1/1996 Oslo kommune

Rundskriv F16-94, *Skolefritidsordninger Statstilskudd 1994* Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet 1994

St.meld. nr. 40 1992–93, *...vi smaa, en Alen lange; Om 6-åringer i skolen – konsekvenser for skoleløpet og retningslinjer for dets innhold*

Tønnessen, L.K.B. (1995), *Erfaringer med 4-årig småskole*. Rapport nr. 37. Trondheim: Norsk senter for barneforskning

Vedlegg 1

Vedlegg 1

Til fotnote nr. 5: Resultater fra regresjonsanalyse som viser sammenhengen mellom kostnader per år og hvor mange timer ordningen er åpen, om matservering er inkludert eller ikke, aktivitetstilbud, hvor mange barn det er per ansatt eller om ordningen holder hus i skolens lokaler eller ikke. N=2746 (antall barn)

	B	Sig T
Timer	-12,05	,05
Matsservering (dikotom)	130,95	,26
Interne aktiviteter inkludert (dikotom)	4259,49	,00
Eksterne aktiviteter inkludert (dikotom)	-4672,08	,00
Barn per ansatt	-69,34	,00
Skolelokaler (dikotom)	248,74	,00

Til fotnote nr. 6: Resultater fra regresjonsanalyse som viser sammenhengen mellom pris per måned og hvor mange timer ordningen er åpen, om matservering er inkludert eller ikke, om interne aktiviteter er inkludert eller ikke, om eksterne aktiviteter er inkludert eller ikke, eller hvor mange barn det er per ansatt. N=35 (antall ordninger)

	B	Sig T
Timer	1,24	,08
Matsservering (dikotom)	11,69	,26
Interne aktiviteter inkludert (dikotom)	-6,97	,52
Eksterne aktiviteter inkludert (dikotom)	-14,81	,32
Barn per ansatt	0,67	,92

Spørreskjema

Skolefritidsordningen i Oslo kommune

Til: Daglig leder

Bydel: _____

Skolens navn: _____

Ordningen ble innført i 19_____

Organisering

1 Ordningen er

Kommunal

Privat

Annet

2 Hvilken etat administrerer ordningen

Skoleetaten

Bydelen

Hvis bydel, hvilken avdeling

3 Hvilke etater samarbeider ordningen med:

Finansiering

4 For 1995/96 finansieres ordningen av:

Beløp i kroner

_____ Statstilskudd

_____ Foreldrebetaling

_____ Bydelstilskudd (eksl. tilskudd til lokaler/rengjøring/vedlikehold)

_____ Annet

5 Hva betaler foreldrene per måned

6 Er mat inkludert

- Ja
 Nei
 Delvis

Hvis nei, eller delvis, hva betales ekstra for mat: _____

7 Hvordan finansieres interne kurs/aktiviteter (kurs ordningen organiserer)

- Gjennom ordningen
 Egenbetaling
 Blandet

8 Hvordan finansieres eksterne kurs/aktiviteter (kurs ordningen ikke organiserer, men som tilbys gjennom ordningen)

- Gjennom ordningen
 Egenbetaling
 Blanding

9 Hva er bydelens tilskudd til lokaler/rengjøring/vedlikehold

10 Hva er kostnadene per plass

Dekningsgrad og brukere

11 Totalt antall 6-10-åringer i skolekretsen

_____ 6-åringer
_____ 1.-3.klasse

12 Av disse, hvor mange er fremmedspråklige

13 Antall barn i ordningen (fast påmeldt)

14 Kjønnfordeling (fast påmeldte barn)

_____ Antall jenter
_____ Antall gutter

15 Antall fremmedspråklige barn (fast påmeldte barn)

16 Fordeling på dagen (fast påmeldte barn)

_____ Antall barn før skoletid
_____ Antall barn etter skoletid

17 Fordeling mellom årsklasser (fast påmeldte barn)

_____ Antall 6-åringer
_____ Antall i 1-2. klasse
_____ Antall i 3.-klasse
_____ Antall andre

18 Antall barn med særskilte behov (fast påmeldte barn)

_____ Fremmedspråklige barn som behersker norsk dårlig
_____ Barn med lette sosiale adferdsvansker
_____ Barn med tunge sosiale adferdsvansker (barn som er omfattet av hjelpetiltaksapparatet på skolen, i barnevernet e.l.)
_____ Barn med fysisk funksjonshemming
_____ Barn med psykisk funksjonshemming

Åpningstid

19 Åpningstid

_____ per år (antall uker)
_____ per uke (antall timer)

20 Er åpningstidene de samme hver dag

Ja
 Nei

21 Følger åpningstidene skolens timeplan

Ja
 Nei

22 Er ordningen åpen dager skolen er stengt (utenom helligdager)

Ja
 Nei

23 Praktiseres morgenåpning?

Åpningstid fra kl. 07.00
 Åpningstid fra kl. 08.00
 Hver dag
 Noen dager per uke

Lokaliteter

24 Hvilke lokaler ligger ordningen i

- Skolelokaler
- Barnehavenlokaler
- Annet, spesifiser: _____

25 Hvilke rom kan ordningen disponere

- Egen base
- Klasserom
- Ulike spesialrom
- Annet

26 Hvor egnet synes du lokalene er

- Meget gode
- Middels gode
- Lite gode

27 Hvis lite gode, hvorfor

Flere kryss er mulig

- For små lokaler
- For store lokaler
- Dårlig lys
- Dårlig luft
- Dårlig vedlikehold/renhold
- For mye støy utenfra
- For mye støy innenfra
- For nær undervisningen
- Annet

28 Hvor egnet synes du utearealene er

- Disponerer ikke utearealer
- Meget gode
- Middels gode
- Lite gode

29 Hvis lite gode, hvorfor

Flere kryss er mulig

- For små are
- For mye støy
- For nær undervisningen
- Trafikkfarlig område
- Annet

Personalet

30 Daglig leder

- Mann/kvinne
- Lærer
- Førskolelærer
- Fritidsleder
- Annet, spesifiser: _____

31 Fast ansatte

_____ Antall
_____ Kvinner
_____ Menn

32 Fast ansattes bakgrunn

- Pedagoger
- Kunstnere/kunsthåndverkere
- Håndtverkere
- Instruktører fra organisasjoner
- Pensjonister
- Andre

33 Fast ansattes lønn. Hvor mange av fast ansatte lønnes

_____ Etter kommunalt regulativ
_____ Etter statlig regulativ
_____ På forhånd avtalt timelønn

34 Hvor mange timer per uke utføres av fast ansatte

35 Ikke fast ansatte

_____ Samlet antall
_____ KAJA-tilsatte
_____ Andre

36 Hvor mange timer per uke utføres av ikke fast ansatte

37 Hvor mange av de ansatte har fremmedspråklig bakgrunn

Fast ansatte: _____
Deltidsansatte: _____

38 Hvor mange av de ansatte har annen jobb ved siden av eller studerer

Fast ansatte: _____
Deltidsansatte: _____

39 Veiledning

Ja Nei

- Gis samtlige ansatte pedagogisk veiledning
 Holdes regelmessige personalmøter

40 Hvor mange av de ansatte har sluttet i løpet av det siste året

41 Hva er grunnen til at de slutter

- For få timer
 For mye bråk og uro
 Vanskelige arbeidsmiljøforhold
 Annet, spesifiser: _____

42 Hvor mange nye ble ansatt i løpet av det siste året

Innhold

42 Har ordningen egen årsplan/virksomhetsplan

- Nei
 Ja

 Hvis ja, legges ved

43 Er årsplanen fundert i en pedagogisk rammeplan

- Ja
 Nei

44 Legges det i årsplanen vekt på å gi barna

- Tilsyn
 Bedre lekemuligheter
 Bedre fritidstilbud
 Annet

45 Mener du at ordningen har gitt barna bedre

- Tilsyn
 Lekemuligheter
 Fritidstilbud
 Annet

46 Har ordningen en skriftlig dagsplan

- Nei
 Ja

 Hvis ja, legges ved

47 Hvilke aktiviteter er frivillige/obligatoriske

- Måltid
- Utelek
- Leksetid
- Interne kurs/aktiviteter (kurs ordningen organiserer)
- Eksterne kurs/aktiviteter (kurs ordningen ikke organiserer)

48 Legges hovedvekt på aktiviteter (ett kryss)

- Organisert av barna selv
- Organisert av personalet
- Pålagt ordningen av bydelsutvalget

49 Har du inntrykk av at barna ønsker

- Mer tid til lek (ute/inne)
- Mer tid til lekselesing
- Flere eksterne kurs/aktiviteter
- Færre eksterne kurs/aktiviteter
- Mer individuell omsorg

50 Hvor mange dager per uke tilbys eksterne kurs/aktiviteter

51 Hvem leder og hvem samarbeider du med

	Egne ansatte	Andre	Samarbeid
Idrett	☐	☐	☐ med idrettslag
Forming	☐	☐	☐ med kunstskole
Musikk	☐	☐	☐ med musikkskole/musikklag
Matkurs	☐	☐	☐ med organisasjon (hvilken) _____
Annet	☐	☐	☐ med organisasjon (hvilken) _____

Hvis ordningen har en skriftlig oversikt over eksterne kurs som tilbys, legg ved.

52 Hvem tror du velger om barna skal delta på slike kurs

- Personalet
- Foreldre
- Barna selv

53 Kan barn utenfor ordningen delta i slike aktiviteter

- Nei
 - Ja
- ➔ Hvis ja, skjer dette
- Ofte
 - Av og til
 - Sjelden

54 Hvor ofte pr. år besøker ordningen

- Bibliotek
- Utstillinger/museer
- Svømmehall
- Idrettsanlegg
- Nærområde (tur)

55 Har du inntrykk av at barna trives i ordningen

Nei
 Ja

→ Hvis ja, hvorfor
Flere kryss er mulig

- Omsorg/trygghet
- Lek
- Eksterne kurs/aktiviteter
- Bispising
- Annet

Hvis nei, hvorfor ikke

- Vil være sammen med barn som ikke deltar i ordningen
- Vil velge selv om de skal delta eller ikke
- For mye organiserte aktiviteter (også eksterne kurs/aktiviteter)
- For lite organiserte aktiviteter (også eksterne kurs/aktiviteter)
- For mye bråk
- Mangelende lekemuligheter
- Annet

56 Mener du at deltakelse i ordningen har medført at barna

Flere kryss er mulig

- Har lettere for å leke med andre
- Tar mer hensyn til andre
- Blir mer konsentrert om å løse oppgaver
- Har større lyst til å prøve nye aktiviteter

Tilrettelagte tiltak

57 Er det behov for tiltak spesielt rettet mot barn som behersker norsk dårlig

- Ja Nei
- Behov for ekstra bemanning
 - Behov for ekstra utstyr
 - Annet

58 Er det behov for tiltak spesielt rettet mot barn med sosiale adferdsvansker

- Ja Nei
- Behov for ekstra bemanning
 - Behov for ekstra utstyr
 - Annet

59 Er det behov for tiltak spesielt rettet mot barn med fysiske/psykiske funksjonshemninger

Ja Nei

 Behov for ekstra bemanning

 Behov for ekstra utstyr

 Annet

60 Er det behov for tiltak spesielt rettet mot 6-åring

Ja Nei

 Behov for ekstra bemanning

 Behov for ekstra utstyr

 Annet

61 Er det behov for tiltak spesielt rettet mot 3.-klassinger

 Nei

 Ja

 Hvis ja, hva slags type tiltak: _____

62 Mener du at enkelte grupper barn er ekstra ressurskrevende

 Nei

 Ja

 Hvis ja, hvilke(n) gruppe(r)

 Barn som behersker norsk dårlig

 Barn med sosiale adferdsvansker

 Barn med fysiske/psykiske funksjonshemninger

 6-åring

 3.klassinger

Ansattes trivsel

63 Trives du

 Godt

 Middels

 Dårlig

64 Har du inntrykk av de fast ansatte trives

 Godt

 Middels

 Dårlig

65 Hva er eventuelle kilder til trivsel

Flere kryss er mulig

- Godt arbeidsmiljø
- Faglig stimulerende
- Gode muligheter for etterutdanning
- Responsen fra barna
- Nok ressurser
- Godt organisert
- Godt samarbeid med skole, foreldre, andre

65 Hva er eventuelle kilder til mistrivsel

Flere kryss er mulig

- For lav bemanning
- For stor «gjennomtrekk» av personale
- Dårlige lokaliteter
- For mange barn med lette sosiale adferdsvansker
- For mange barn med tunge sosiale adferdsvansker
- Vanskelig samarbeid med skole, foreldre, andre
- Annet

66 Mener du at barna har behov for

Flere kryss er mulig

- Mer tid til lek
- Mer tid til lekselesning
- Flere organiserte aktiviteter innenfor ordningen
- Færre organiserte aktiviteter
- Større fleksibilitet i deltakelse
- Mer individuell omsorg
- Annet

Samarbeid

67 Hvordan vurderer du samarbeid med

	Godt	Middels	Dårlig
Foreldre	☐	☐	☐
Frivillige organisasjoner	☐	☐	☐

68 Hvordan vurderer du samarbeidet med skolen

- Overveiende godt
- Middels
- Overveiende dårlig

69 Hvordan vurderer du samarbeidet med skolen

	Godt	Middels	Dårlig
Bruk av samme personale	☐	☐	☐
Åpningstider	☐	☐	☐
Lokaliteter	☐	☐	☐
Lekser	☐	☐	☐
Oppfølging av barn med sosiale adferdsvansker	☐	☐	☐
Oppfølging av barn med lærevansker	☐	☐	☐
Renhold/vaktmesterfunksjoner	☐	☐	☐

70 Hva mener du er hovedårsaken til eventuelle samarbeidsproblemer

Spørreskjema

Skolefritidsordningen i Oslo kommune

Til: Sfo-ansvarlig i bydelene (konsulent for sfo)

Bydel: _____

1 Hva slags bakgrunn har du

Alder: _____

Kjønn: _____

Utdannelse: _____

Om stillingen

2 Omfatter stillingen arbeid med:

Andre barne- og ungdomstjenester som fritidsklubber e.l.

Skoletilbud

Kulturtilbud

Annet

3 Hvor mange ordninger er du ansvarlig for

4 Hvilke arbeidsoppgaver har du som sfo-ansvarlig

Koordinerende oppgaver

Personalansvar

Ansvarlig for planlegging og utvikling av sfo-tilbudet i bydelen

Annet

5 Hvilket formålkapittel ligger stillingen under (hvor regnskapsføres lønnen)

Målsetninger med sfo i bydelen

6 Har bydelen egen pedagogisk rammeplan, vedtekter og årsplan (1995/96) for skolefritidsordningen i bydelen

Nei

Ja

 Hvis ja, legg ved

7 Hva mener du er de viktigste problemene dere strir med for å oppnå målsetningene for sfo i bydelen

Flere kryss er mulig

- Mangel på kvalifisert personale
- Mangel på egnede lokaliteter/utearealer
- Samarbeidsproblemer med skolene
- For generelle retningslinjer fra kommunen
- Annet

8 Hvis du hadde flere midler til rådighet, hva ville du ha prioritert

Flere kryss er mulig

- Gi personalet etterutdanningstilbud
- Ansette flere
- Ruste opp lokalitetene
- Forbedre utearealene
- Annet

Tilgjengelighet

9 Er 6-åringene integrert i sfo i din bydel

Ja

Nei

Hvis nei, har bydelen planer om å gjøre dette?

Ja

Nei

10 Hvor mange barn står på venteliste til sfo i din bydel

11 Koordineres ventelistene til de ulike ordningene i bydelen

Ja

Nei

Tilbud til spesielle grupper

12 Mener du at en eller flere av følgende grupper av barn har behov for et bedre tilbud enn det sfo gir i dag

- 6-åring (hvis de gis et tilbud innenfor sfo)
- 3.klassinger
- Barn med fremmedspråklig bakgrunn
- Barn med sosiale adferdsvansker

Koordineringen av ordningene i bydelen

13 Arrangeres felles veiledning for daglige ledere av ordningene i bydelen

- Ja
 Nei

14 Arrangeres eventuelt andre opplæringstiltak for ansatte i ordningene

- Ja
 Nei

15 Koordineres aktiviteter/kurs-tilbud mellom ordningene

- Ja
 Nei

16 Er museumsbesøk, bibliotekbesøk o.l. koordinert mellom ordningene

- Ja
 Nei

Samarbeid

17 Hvordan vurderer du samarbeidet mellom ordningene og skolene

- Overveiende godt
 Middels
 Overveiende dårlig
 Varierer med de ulike ordningene

18 Hvordan vurderer du samarbeidet mellom ordningene og frivillige organisasjoner

- Overveiende godt
 Middels
 Overveiende dårlig
 Varierer med de ulike ordningene

Internevaluering

19 Er det gjennomført en internevaluering av ordningen i bydelen

- Nei
 Ja
 Hvis ja, legg ved

Skolen som sfo-ansvarlig

20 Dersom sfo blir lagt til skolene, hvordan ville du vurdere skolenes forutsetninger for en slik eventuell overtakelse

- Gode
- Middels
- Dårlige

21 Hva mener du er den største utfordringen ved en slik eventuell overtakelse

22 Eventuelle kommentarer

Spørreskjema

Skolefritidsordningen i Oslo kommune

Til: Rektorene

Bydel: _____

Skolens navn: _____

1 Antall 6-10-åringer i skolekretsen i 1995

6-åringer: _____

1.-3. klasse: _____

2 Hvordan vurderer du samarbeidet mellom skolen og skolefritidsordningen (sfo) tilknyttet skolen

Overveiende godt

Middels

Overveiende dårlig

3 Hvordan vurderer du samarbeidet knyttet til

	Godt	Middels	Dårlig
Bruk av samme personale	☐	☐	☐
Åpningstider	☐	☐	☐
Lokaliteter	☐	☐	☐
Lekser	☐	☐	☐
Oppfølging av barn med sosiale adferdsvansker	☐	☐	☐
Oppfølging av barn med lærevansker	☐	☐	☐
Renhold/vaktmesterfunksjoner	☐	☐	☐

4 Hva mener du kan være hovedårsak til eventuelle samarbeidsproblemer

5 Mener du at det er et godt forslag å legge sfo til skolene

Ja

Nei

6 Hva mener du er den største utfordringen ved en slik eventuell overtakelse

7 Hvis sfo skulle bli lagt til skolene, mener du da at det ved din skole er behov for

Ja Nei Økt fritidspedagogisk kompetanse

Integrasjon av daglig leder for sfo i skolens leder-team

Annet, spesifiser: _____

8 Eventuelle andre kommentarer:

Du svarer ved å sette et kryss i ruten utfor de svaralternativ som passer for deg

1 Hvor mange barn mellom 6-9 år er det i husstanden?

- Ett barn 1
 To barn 2
 Tre barn 3
 Fire barn 4
 Fem eller flere 5

HVIS FLERE ENN ETT BARN

Vi er i det følgende interessert i det barnet som deltar i skolefritidsordningen. Hvis flere enn ett av barna deltar, vil vi at du svarer utfra erfaringene fra det eldste av barna.

2 Er barnet gutt eller jente?

- Gutt 1
 Jente 2

3 Hvilket klassetrinn går barnet på?

- 6 år 1
 1.-2. klasse 2
 3. klasse 3
 4. klasse eller høyere 4

4 Har barnet gått i barnehage før det begynte på skolen?

- Ja 1
 Nei 2

5 Deltar barnet på andre organiserte fritidsaktiviteter i tillegg til de tilbud skolefritidsordningen gir? I tilfelle hvilke?

FLERE SVAR MULIG

- Idrettsaktiviteter 01,
 Musikk 02,
 Fritidsklubb 03,
 Teater, drama, dans 04,
 Speider o.l. 05,

For MMI

Annet, notér _____

For MMI

For MMI

Nei, deltar ikke 99.

Prosjekt

6697B

Skjemanummer

6 Hvordan vurderer du skolefritidsordningen generelt i Oslo? Er den...

- Svært god 1
 Ganske god 2
 Mindre god 3
 Dårlig 4
 Ikke sikker 5

7 Hva mener du er mest positivt ved ordningen?

FLERE SVAR MULIG

- At barna får leke sammen med andre 01,
 At barna får gjort lekser 02,
 At barna får delta på kurs, spesielle aktiviteter 03,
 At barna får voksenkontakt 04,
 At den avlastet foreldre 05,

For MMI

Annet, notér _____

For MMI

For MMI

Ikke sikker 99.

8 Hva mener du er mest negativt ved ordningen?

FLERE SVAR MULIG

- For mye lek 01,
 For lite lek 02,
 For dårlig hjelp med lekser 03,
 For mange kurs og spesielle aktiviteter 04,
 For få kurs og spesielle aktiviteter 05,
 Dårlige lokaliteter 06,

For MMI

Annet, notér _____

For MMI

For MMI

Ikke sikker 99.

9 Vil du si at skolefritidsordningen er et bedre, like godt, eller dårligere alternativ i forhold til at barna går uten tilsyn?

Bedre 1

Like godt 2

Dårligere 3

Ikke sikker 4

10 Vil du si at skolefritidsordningen er et bedre, like godt, eller dårligere alternativ i forhold til at barna får tilsyn av foreldre?

Bedre 1

Liké godt 2

Dårligere 3

Ikke sikker 4

11 Hvordan vurderer du prisen for å ha barn i skolefritidsordningen du benytter? Er det...

For dyrt 1

Passe 2

Billig 3

Ikke sikker 4

12 Er kurs og spesielle aktiviteter inkludert i prisen du betaler for å ha barnet i ordningen?

Ja (Merk av, gå til⇒ 14) 1

Delvis 2

Nei 3

Ikke sikker (Merk av, gå til⇒ 14) 4

13 Er du villig til å betale ekstra for kurs eller spesielle aktiviteter?

Ja 1

Nei 2

Ikke sikker 3

14 Er matservering inkludert i prisen du betaler for å ha barnet i ordningen?

Ja (Merk av, gå til⇒ 16) 1

Delvis 2

Nei 3

Ikke sikker (Merk av, gå til⇒ 16) 4

BESVARES AV ALLE**19** Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander?**ETT SVAR I HVER LINJE:**

- Det er en fordel at personalet ved skolefritidsordningen består av personer med ulik yrkeserfaring
- Personalet ved skolefritidsordningen bør bestå av både kvinner og menn.....
- Det er en fordel at personalet ved skolefritidsordningene består av både eldre og yngre...
- Sammensetningen av personalet er ikke så viktig.....

	Helt enig	Delvis enig	Delvis uenig	Helt uenig	Ikke sikker
	1	2	3	4	5
1	☐	☐	☐	☐	☐
2	☐	☐	☐	☐	☐
3	☐	☐	☐	☐	☐
4	☐	☐	☐	☐	☐

15 Er du villig til å betale ekstra for matservering?

Ja 1

Nei 2

Ikke sikker 3

16 Hvordan er åpningstidene i forhold til deg og din families behov?

Tilfredstillende 1

Bør åpne tidligere om morgenen 2

Bør være åpent lenger 3

Bør åpne tidligere og være åpent lenger 4

Ikke sikker 5

17 Synes du lokalene til skolefritidsordningen der ditt barn går er tilfredstillende eller mindre tilfredstillende?

Tilfredstillende (Merk av, gå til⇒ 19) 1

Mindre tilfredstillende 2

Ikke sikker (Merk av, gå til⇒ 19) 3

18 På hvilke måter er lokalene mindre tilfredstillende?

FLERE SVAR MULIG

For små lokaler 01,

For store lokaler 02,

Dårlig lys 03,

Dårlig luft 04,

Dårlig vedlikehold, renhold 05,

For mye støy inne 06,

For mye støy ute 07,

Trafikkarlig område 08,

For MMI

Annet, notér _____

Ikke sikker 99.

29 På hvilken måte mener du ordningen er for lite fleksibel?

1, Man burde få delta av og til
 2, Man burde få veige å delta kun på aktivtetsdelen
 3, Man burde også få delta etter 3. klasse
 4, Annet
 5, Ikke sikker

30 Hvilken skolefritidsordning er barnet tilknyttet?

Noter fritidsordningens navn: _____

For MML _____

31 Har du arbeid utenfor hjemmet? I så fall er det hel- eller deltidssstilling?

1 Heltidssstilling
 2 Deltidssstilling
 3 Ikke i arbeid

32 Hva er din alder?

NOTER ANTALL ÅR: _____

33 Hva vil du anså husstandens samlede brutto inntekt til pr. år?

Alltså all samlet inntekt før skatt og fradrag.

01 Inntil kr. 100.000
 02 Kr. 100.-199.000
 03 Kr. 200.-299.000
 04 Kr. 300.-399.000
 05 Kr. 400.-499.000
 06 Kr. 500.-599.000
 07 Kr. 600.-799.000
 08 Kr. 800.000 eller mer
 09 Ville ikke svare
 10 Visste ikke

34 Er du flyktning eller innvander? I tilfelle hvilket land eller folkeslag kommer du fra?

01 Chile
 02 Iran
 03 Sri Lanka
 04 Vietnam
 05 Andre asiatiske land
 06 Somalia
 07 Andre afrikanske land
 08 Kurder
 09 Tidligere Jugoslavia
 10 Andre europeiske land
 11 USA
 12 Annet
 13 Nei

35 Er du...

1 Mann
 2 Kvinne

Tusen takk for hjelpen!

23 Har du inntrykk av at barnet ønsker

BESVARES AV ALLE

FLERE SVAR MULIG

Mer tid til lek..... 1
 Mer tid til lekselesing..... 2
 Flere kurs, spesielle aktiviteter..... 3
 Færre kurs, spesielle aktiviteter..... 4
 Mer individuell oppmerksomhet..... 5
 Ingen av delene..... 6

24 I forhold til før barnet begynte i skolefritidsordningen, vil du si at barnet nå

FLERE SVAR MULIG

Har lettere for å leke med andre..... 1
 Tar mer hensyn til andre..... 2
 Er mer konsentrert om oppgaver..... 3
 Har større lyst til å prøve nye aktiviteter..... 4
 Ingen av delene..... 5

25 Hvem er det som stort sett velger om barnet skal delta på kurs eller ikke? Er det

Barnet selv..... 1
 Foreldrene..... 2
 Skolefritidsordningen..... 3
 Varierer..... 4
 Ikke sikker..... 5

26 Hvordan vurderer du samarbeidet mellom foreldrene og skolefritidsordningen dere benytter? Vil du si det er...

Svært godt..... 1
 Ganske godt..... 2
 Middels..... 3
 Mindre godt..... 4
 Dårlig..... 5
 Ikke sikker..... 6

27 Ønsker du selv å engasjere deg mer aktivt i skolefritidsordningen, omtrent som idag eller mindre aktivt enn idag?

Mer..... 1
 Omtrent som idag..... 2
 Mindre..... 3
 Ikke sikker..... 4

28 I hvilken grad mener du ordningen slik den er idag er fleksibel med hensyn til hvor mye barna må delta eller ikke i ordningen?

I stor grad (Merk av, gå til ⇒ 30)..... 1
 I noen grad (Merk av, gå til ⇒ 30)..... 2
 I mindre grad..... 3
 I liten eller ingen grad..... 4
 Ikke sikker..... 5

20 I hvilken grad har du inntrykk av at barnet ditt trives i skolefritidsordningen?

I stor grad..... 1
 I noen grad..... 2
 I mindre grad (Merk av, gå til ⇒ 22)..... 3
 Ikke i det hele tatt (Merk av, gå til ⇒ 22)..... 4
 Ikke sikker (Merk av, gå til ⇒ 23)..... 5

21 Hvilke grunner vil du si er viktige for at barnet trives i skolefritidsordningen?

FLERE SVAR MULIG

Får leke med andre barn..... 01
 Får tid til å gjøre lekser..... 02
 Får delta på kurs, spesielle aktiviteter..... 03
 Matservning..... 04
 Individuell oppmerksomhet..... 05
 Annet, noter..... 99

22 Hva er årsakene til at barnet ikke trives så godt i skolefritidsordningen?

FLERE SVAR MULIG

Vil være sammen med barn som ikke deltar i skolefritidsordningen..... 01
 Vil selv velge om det skal delta eller ikke..... 02
 Synes det er for mange kurs, spesielle aktiviteter..... 03
 For få kurs, spesielle aktiviteter..... 04
 For lite individuell oppmerksomhet..... 05
 Annet, noter..... 99

Du svarer ved å sette et kryss i ruten utfor de svaralternativ som passer for deg

Prosjekt	66971
Skjemanummer	

1 Hvor mange barn mellom 6-9 år er det i husstanden?

Ett barn 1

To barn 2

Tre barn 3

Fire 4

Fem eller flere 5

HVIS FLERE ENN ETT BARN

Vi er i det følgende interessert i det barnet som deltar i skolefritidsordningen. Hvis flere enn ett av barna deltar, vil vi at du svarer utfra erfaringene fra det eldste av barna.

2 Er barnet gutt eller jente?

Gutt 1

Jente 2

3 Hvilket klassetrinn går barnet på?

FLERE SVAR MULIG

6 år 1

1.-2. klasse 2

3. klasse 3

4. klasse eller høyere 4

4 Har barnet gått i barnehage før det begynte på skolen?

Ja 1

Nei 2

5 Har barnet gått i skolefritidsordning tidligere?

Ja 1

Nei 2

6 Deltar barnet i noen form for organiserte fritidsaktiviteter? I tilfelle hvilke?

FLERE SVAR MULIG

Idrettsaktiviteter 01,

Musikk 02,

Fritidsklubb 03,

Teater, drama, dans 04,

Speider o.l. 05,

For MMI

Annet, notér _____

For MMI

Nei, deltar ikke 99.

7 Hvor godt kjenner du til skolefritidsordningen i Oslo kommune?

Svært god 1

Ganske god 2

Mindre god 3

Ikke i det hele tatt (Merk av, gå til⇒ 10) 4

Ikke sikker 5

8 Vil du si at skolefritidsordningen slik du kjenner den er et bedre, like godt, eller dårligere alternativ i forhold til at barna går uten tilsyn?

Bedre 01

Like godt 02

Dårligere 03

Ikke sikker 04

9 Vil du si at skolefritidsordningen slik du kjenner den er et bedre, like godt, eller dårligere alternativ i forhold til at barna får tilsyn av foreldre?

Bedre 1

Like godt 2

Dårligere 3

Ikke sikker 4

10 Har barnet uttrykt ønske om å få begynne i skolefritidsordningen?

Ja 1

Nei 2

Ikke sikker 3

11 Hva er årsaken til at barnet ikke deltar i skolefritidsordningen?

FLERE SVAR MULIG

- Står på venteliste 01,
- Ordningen koster for mye 02,
- Kurs og spesielle aktiviteter koster for mye 03,
- Åpningstidene dekker ikke våre behov 04,
- Skolefritidsordningen fratrar barnet muligheten til å leke 05,
- Jeg ønsker å se til barnet selv 06,
- Benytter andre tilsynsmuligheter 07,
- Barnet klarer seg selv 08,
- Ordningen for lite fleksibel 09,
- Annet, notér _____ For MMI
- _____ For MMI
- _____ For MMI
- _____ For MMI
- Ikke sikker 99.

12 Ønsker du at barnet dine skal delta i skolefritidsordningen?

- Ja (Merk av, gå til⇒ 15) 1
- Kanskje 2
- Nei 3
- Ikke sikker 4

HVIS SVART "KANSKJE" ELLER "NEI" PÅ SPM. 12

13 Hvis tilbudet fra skolefritidsordningen var lagt opp slik at det var mulighet for å delta av og til, hadde du da ønsket å benytte deg av tilbudet?

- Ja 1
- Kanskje 2
- Nei 3
- Ikke sikker 4

HVIS SVART "KANSKJE" ELLER "NEI" PÅ SPM. 12

14 Hvis tilbudet fra skolefritidsordningen var lagt opp slik at det var mulighet for å delta bare i aktivitesdelen av ordningen, hadde du da ønsket å benytte deg av tilbudet?

- Ja 1
- Kanskje 2
- Nei 3
- Ikke sikker 4

Til slutt noen bakgrunnsspørsmål

15 Hvilken skole er barnet tilknyttet?

Noter skolens navn: _____

For MMI

16 Har du arbeid utenfor hjemmet? I så fall er det hel- eller deltidsstilling?

- Heltidsstilling 1
- Deltidsstilling 2
- Ikke i arbeid 3

17 Hva er din alder?

NOTER ANTALL ÅR: _____

18 Hva vil du anslå husstandens samlede brutto inntekt til pr. år?
Altså all samlet inntekt før skatt og fradrag.

- Inntil kr. 100.000 01
- Kr. 100.-199.000 02
- Kr. 200.-299.000 03
- Kr. 300.-399.000 04
- Kr. 400.-499.000 05
- Kr. 500.-599.000 06
- Kr. 600.-799.000 07
- Kr. 800.000 eller mer 08
- Ville ikke svare 09
- Visste ikke 10

19 Er du flyktning eller innvandrер? I tilfelle hvilket land eller folkeslag kommer du fra?

- Chile 01
- Iran 02
- Sri Lanka 03
- Vietnam 04
- Andre asiatiske land 05
- Somalia 06
- Andre afrikanske land 07
- Kurder 08
- Tidligere Jugoslavia 09
- Andre europeiske land 10
- USA 11
- Annet 12
- Nei 13

20 Er du ...

- Mann 1
- Kvinne 2

Tusen takk for hjelpen!

Lek og lær!

Skolefritidsordningen skal gi småskolebarna et organisert fritidstilbud i tilknytning til skoledagen. Ordningen skal sikre barna et godt og trygt sted å være mens foreldrene er på jobb, og den skal gi mulighet for lek og organiserte aktiviteter. Skolefritidsordningen er ikke hjemlet i lov, og det er opp til den enkelte kommune å utvikle en egen tiltaksmodell. Dette notatet oppsummerer de funnene som er gjort i en evaluering av skolefritidsordningen i Oslo kommune.

I Oslo kommune er bydelene gitt ansvar for å utforme skolefritidstilbudet etter egne forutsetninger og behov. Notatet gir en bred oversikt over skolefritidsordningen slik den praktiseres i bydelene, og beskriver variasjoner i finansiering, organisering, tilgjengelighet og innhold mellom ordningene og bydelene. Notatet gir svar på hvordan foreldre med barn i ordningen vurderer tilbudet, og hvorfor foreldre med barn i den aktuelle aldersgruppen ikke bruker ordningen. Notatet omtaler videre hvordan ansatte i ordningen vurderer sin arbeidsplass, hvilke utfordringer bydelsansvarlige for ordningen ser for seg i tiden som kommer, og rektorenes synspunkter på samarbeidet mellom skolene og ordningene.

